

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Zapojení Číny do mezinárodních ekonomických vztahů a její
postavení ve světové ekonomice**

**International economic integration of China and China's
position in global economy**

Jakub Novák

Plzeň 2014

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub NOVÁK**
Osobní číslo: **K10B0345P**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management obchodních činností**
Název tématu: **Zapojení Číny do mezinárodních ekonomických vztahů**
Zadávající katedra: **Katedra marketingu, obchodu a služeb**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Uveďte hlavní mezníky vývoje čínské ekonomiky ve 2. polovině 20. století.
2. Analyzujte zapojení Číny do vybraných forem mezinárodních ekonomických vztahů.
3. Zhodnoňte dopady ekonomických aktivit Číny na světovou ekonomiku.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Zapojení Číny do mezinárodních ekonomických vztahů a její postavení ve světové ekonomice“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne

.....

podpis autora

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval Ing. Haně Kunešové, že sem mohl pod jejím vedením psát bakalářskou práci. Děkuji za ochotu, vstřícnost, čas a především cenné rady, které mi při psaní poskytla. Dále bych chtěl poděkovat své rodině, která mě ne jenom po dobu psaní bakalářské práce ale i během celého studia plně podporovala.

Obsah

Úvod	7
1 Hlavní mezníky vývoje čínské ekonomiky	8
1.1 Velký skok vpřed	8
1.2 Kulturní revoluce	10
1.3 Čína po roce 1978 – ekonomické reformy	11
1.3.1 Modernizace zemědělství	12
1.3.2 Modernizace průmyslu	12
1.3.3 Modernizace vědy a techniky	13
1.3.4 Modernizace armády	13
1.3.5 Změny trhu	13
1.4 Hlavní události poreformní Číny	16
1.5 Výsledky reforem	18
1.6 Problémy spojené s reformami	19
1.6.1 Ekonomická nerovnost	20
1.6.2 Korupce	21
2 Čína 21. století a její zapojení do mezinárodního obchodu	23
2.1 Přijetí Číny do Světové obchodní organizace	23
2.2 Doba po vstupu do WTO a dopady přijetí na čínskou ekonomiku	26
2.2.1 Vývoj zahraničního obchodu	27
2.2.2 Složení HDP	31
2.2.3 Přímé zahraniční investice	32
2.2.4 Rozdílnost v příjmech	33
3 Ekonomické vztahy s EU	36
3.1 Evropská unie a Čína: krátká historie	36
3.2 Mezinárodní obchod mezi EU a Čínou	37
3.2.1 Vývoj obchodu v posledním desetiletí	38
3.2.2 Export z Číny do EU	38
3.2.3 Složení čínského exportu do EU	40
3.2.4 Export z EU do Číny	41
3.2.5 Složení exportu EU do Číny	43

4	Vliv Číny na světovou ekonomiku	46
4.1	Životní prostředí.....	46
4.1.1	Znečištění ovzduší	46
4.1.2	Nedostatek a znečištění vody	48
4.1.3	Dopady na svět.....	49
4.1.4	Vládní zásah.....	50
4.2	Porušování práv duševního vlastnictví.....	51
4.3	Podhodnocování kurzu Čínského jüanu a devizové rezervy	53
4.4	Dopad čínského růstu na ceny komodit.....	55
	Závěr.....	58
	Seznam tabulek.....	59
	Seznam obrázků	60
	Seznam zkratk	61
	Seznam použité literatury	62

Úvod

V bakalářské práci se autor bude věnovat problému zapojení Číny do mezinárodních ekonomických vztahů. Jejím cílem je popsání dopadů čínského zapojení do mezinárodního obchodu na Čínu, ale i na svět.

Práci autor rozdělil do čtyř základních kapitol. První se věnuje vývojem čínské ekonomiky druhé poloviny 20. století, přičemž větší důraz je položený na ekonomické změny po roce 1978, kdy se Čína začíná otevírat světu.

Druhá se zabývá Čínou na počátku nového tisíciletí a zapojením do Světové obchodní organizace v roce 2001. Tato kapitola volně navazuje na předchozí kapitolu, avšak autor se je rozhodl oddělit z důvodu rozdílného přístupu k oběma problematikám.

Třetí popisuje základní obchodními vztahy mezi Evropskou Unií a Čínou, především vývoji a složení importu a exportu mezi oběma celky. Mimo jiné kapitola obsahuje jednoduchou předpověď pro budoucí vývoj obchodu.

Poslední kapitola má za úkol charakterizovat několik vybraných dopadů čínských ekonomických aktivit na svět. Popisuje příčiny, které daly za vznik danému efektu, možné dopady svět a světovou ekonomiku, popřípadě jestli a jak se vzniklý problém řeší.

Autor pro práci hojně využívá internetové zdroje především z důvodů větší aktuálnosti údajů. Mezi nejpoužívanější databáze patří databáze ze Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, Eurostatu. Dále také autor využívá internetové články z portálu The Economist nebo Velká epocha, novin China Daily a BBC. V neposlední řadě je jako zdroj informací použita zahraniční literatura, zabývající se podobnou problematikou. Pro lepší zobrazení některých skutečností je v práci použito relativně velké množství grafů.

1 Hlavní mezníky vývoje čínské ekonomiky

V této části se autor bude především zabývat ekonomickým vývojem Číny po reformách roku 1978, ale předtím je nutné stručně charakterizovat situaci v čínské ekonomice, která těmto reformám předcházela.

Jako počátek novodobých dějin Číny můžeme považovat rok 1949, kdy po druhé světové a občanské válce, která probíhala současně, byla komunistickou stranou, v čele s diktátorem Mao Ce-tungem, ustanovena Čínská lidová republika (dále jen ČLR). Tato událost zapříčiní, že na počátku padesátých let začíná Čína přecházet na centrálně plánovanou ekonomiku. Během následujícího desetiletí čínská vláda znárodňuje většinu soukromě vlastněných zemědělských pozemků a uskupuje je do velkých sdružení – komun. Komuny měly odpovídat za své výsledky a měly být soběstačné. Po vzoru zemí sovětského bloku mezi roky 1953-57 zavádí také první pětiletý plán. Tento systém vydržel Číně následujících dvacet let. Avšak během těchto dvou desetiletí se stalo hned několik událostí, které nakonec byly příčinou odstoupení od tohoto systému. Mimo jiné se také Čína zapojuje do Korejské války v roce 1950 s heslem „Vzdorovat Americe, pomoci Koreji“. (Mirsky, 2008)

1.1 Velký skok vpřed

Tzv. Velký skok vpřed byl druhý pětiletý plán, který se uskutečnil mezi roky 1958-62. Jeho hlavní náplní mělo být zaměření se na průmysl a zemědělství. Jako součást toho to plánu bylo obyvatelstvo Číny rozděleno na tzv. komuny. Komuny byli seskupení obyvatel do jednoho velkého celku. Velikost těchto celků se lišila, ale obvykle byla kolem 5000 rodin. Všichni občané pracovali pro komunu a ne sami pro sebe, komuny tak měly být soběstačné. Rodiny byly ještě dále rozdělené do týmů, každý tým se skládal z 12 rodin a měl specifický úkol. (historylearningsite.com, 2013)

Koncem roku 1958 bylo přes 700 milionů lidí umístěno do 26 578 komun. Ve velkém množství případů umístění rodiny do komuny znamenalo i její přestěhování. Mnoho odborníků zastává názor, že rychlost s jakou se rozdělení povedlo implementovat, byla ohromující. Samozřejmě se vláda snažila vzbudit nadšení v občanech pomocí propagandy a to zprvu i fungovalo.

Jak již bylo výše zmíněno, občané pracovali ve prospěch komuny. Veškerá jejich práce byla centrálně plánovaná dozorem dané komuny a dokonce se i stravovali všichni společně ve velkých jídelnách. Jídelny byly vytvořeny z důvodu, aby i ženy měly čas na práci. Vláda nechala zbudovat přes 600 000 pecí na ocel, aby se vyrovnala v produkci Spojeným státům americkým (dále jen USA) nebo Velké Británii. K tomu byl nepochybně potřebný značný pracovní kapitál, který byl získán přestěhováním části obyvatelstva z venkovských oblastí. (historylearningsite.com, 2013)

Zprvu se Maova vize, že je možné dosáhnout jakéhokoliv cíle, zdála pravdivá. V roce 1959 však začíná v komunálních jídelnách docházet jídlo a propuká hladomor (někdy označován za tzv. Velký čínský hladomor). Ačkoliv komunistická vláda dávala nedostatek potravin za vinu špatnému počasí, postupem času se však ukázalo, že pravá příčina hladomoru tkví v nedokonalé a špatně zvládnuté implementaci ekonomických změn. Je možné identifikovat hned několik důvodů k náhlému nedostatku potravin. Značná část obyvatel zabývajících se do té doby zemědělskou produkcí byla alokována k práci na nově zbudovaných vysokých pecích. Nástroje, které měly být použity v zemědělství, byly vyrobeny z nekvalitní oceli, takže se často rozpadly. Vysoké pece, využívaly příliš mnoho uhlí a tím pádem logistika, která v Číně závisela na parních vlacích, neměla dostatečné množství paliva. Části Číny sužovaly záplavy a jiné části zase nedostatek dešťů. Nebyl možný import potravin, a jelikož si komuna měla být soběstačná, tak ani vzájemná výpomoc nepřipadala v úvahu. Tyto a mnohé jiné důvody napomohly vzniknout hladomoru, který během následujících tří let měl na svědomí až 45 milionů lidských životů. (historylearningsite.com, 2013)

Je pravda, že 45 milionů je určitě jeden z nejvíce pesimistických odhadů a přesné číslo nebude nejspíš nikdy známo. Dodnes zůstává hladomor v Číně jako tabu a je obvykle označován jako tři roky přírodních katastrof nebo tři roky nesnází. Jak uvádí čínský novinář, autor knihy *Tombstone*, pojednávající o hladomoru a především přeživší hladomoru Yang Jisheng „Když příbuzní umřeli, tak je nepohřbili, nechali mrtvoly v posteli, aby si mohli nárokovat jejich přiděly jídla. Lidé jedli mrtvoly a bojovali o jejich těla. V provincii Gansu zabíjeli cizince, když přišel někdo neznámý do vesnice, tak ho zabili a snědli. Lidé jedli vlastní děti.“ (china's great famine, 2013)

Situace trvala až do léta roku 1960, kdy se čínská vláda rozhodla odstoupit od některých drastických nařízeních. Povolila lidem se vrátit do jejich vesnic, obyvatelé si mohli opět

doma pěstovat potraviny a vařit si. Ani podobné opatření však nedokázali zamezit dalšímu propadu v zemědělské produkci v následujícím roce a tak roce 1961 vláda konečně řeší hladomor rozesláním velkého množství obilovin do venkovských oblastí. Velký skok vpřed byl zamýšlen jako způsob jak urychlit ekonomický růst a jako způsob jak masově změnit ideologii. Většina čínských politiků se nakonec shodla, že neuspěli ani v jednom bodě. (Mirsky, 2008)

1.2 Kulturní revoluce

V následujících letech se Číně povedlo snížením daní, zvýšením cen zemědělských produktů a zvýšením dotací do zemědělství jej revitalizovat, což napomohlo předcházet vzniku další epidemie hladomoru.

V roce 1965, útokem na starostu Pekingu Wu hana, jenž ve své alegorické divadelní hře kritizoval Maovo vládu, propukla Číně tzv. Velká proletářská kulturní revoluce (zkráceně kulturní revoluce)¹. Bylo to politické hnutí vyvolané komunistickým vůdcem Mao Ce-tungem, měla za cíl posílit komunismus v zemi a vrátit Mao do silné pozice vůdce státu po nepovedené pětiletce Velkého skoku vpřed. Mao měl obavy z vytvoření buržoazní společnosti a navrácení se ke kapitalismu. Nechal tak vytvořit armády mladých zfanatizovaných studentů, kteří měli s „Malou rudou knížkou“² v ruce potlačit jakýkoliv symbol buržoazie. Tyto armády, které se mimo jiné se nazývaly Rudé gardy, a měli za úkol zbavit Čínu čtyř přežitků - starého myšlení, kultury, obyčejů a návyků. Gardy byly zacílené na devět skupin obyvatel, ale jestli existovala jedna skupina, které se chtěl vůdce zbavit především, tak to byli vzdělaní lidé, jelikož si myslel, že s člověkem, který umí samostatně myslet nelze manipulovat. (Devět komentářů ke komunistické straně, 2006)

Rudé gardy během následujících let vnikaly do domovů, pálily knihy, ničily náboženské chrámy, mučily, ponižovaly a zabíjely občany. Běžní lidé na sebe během této doby donášeli, děti byly nuceny špehovat jestli jejich rodiče neříkají něco špatného o vůdci a celé školství nefungovalo až do Maovi smrti v roce 1976. Podle šetření čínské komunistické strany bylo během kulturní revoluce zatčeno a vyšetřováno 4,2 milionu

¹ Oficiálně zahájena až roku 1966

² Byla malá červená kniha, která obsahovala především citace Mao Ce-Tunga a různé komunistické slogany, které museli obyvatelé Číny znát nazpaměť.

lidí a 1,7 milionu lidí zemřelo násilnou smrtí. (Devět komentářů ke komunistické straně, 2006)

1.3 Čína po roce 1978 – ekonomické reformy

Vláda Mao Ce-Tunga po sobě zanechala mimo hladomoru, potlačení náboženství a vzdělání a milionů mrtvých, také ekonomicky nestabilní stát. Podle průzkumů se standard bydlení ve městech nezměnil od roku 1930. Mezi lety 1953 – 1978 byl průměrný růst reálného HDP 6,7 %, avšak mnoho odborníku se shoduje, že tohle číslo nebude přesné, jelikož například během velkého skoku vpřed ekonomické jednotky nadhodnocovaly svoji produkci, aby se tak nedostaly do sporu s Čínskou vládou. Pravý růst se odhaduje na zhruba 4,5 % ročně. (Chow, 2010)

Po smrti Mao Ce-Tunga 9. září 1976 se do čela komunistické strany dostává Teng Siao-Pching³. Ten prosazuje ekonomické reformy, které dají za vznik moderní Číně, která se na začátku nového tisíciletí stane ekonomickou velmocí. Podle čínsko-amerického ekonoma a profesora americké university Princeton Gregory W. Chowa byly čtyři hlavní důvody pro vznik ekonomických reforem v Číně.

První byl fakt, že kulturní revoluce byla mezi obyvatelstvem velmi nepopulární a komunistická strana se tak musela radikálně změnit, aby si zachovala přízeň lidu.

Druhý důvod byl, že ekonomové zodpovědní za plánování ekonomiky se poučili, že dosavadní plány byly těžké na řízení a ekonomicky neefektivní.

Třetí byl příklad, který si vzali z tržně orientovaných ekonomik sousedních států, jako byl Hong Kong, Taiwan, Jižní Korea nebo Singapur, které fungovali lépe. Především patrně to bylo na kontrastu růstu ekonomik, které byly dříve jeden stát, jako Severní a Jižní Korea nebo Východní a Západní Německo.

Poslední byl, že čínské obyvatelstvo, které trpělo nedostatkem, malého výběru a nízké kvality zboží a bylo nakloněno kapitalistické představě. (Chow, 2010)

Tyto důvody tedy byly podnětem vzniku tržně orientované, kapitalistické Číně. Změnu Teng Siao-pching komentoval slavnými slovy „Černá nebo bílá kočka, na tom nezáleží, hlavně když chytí myš“. Reformy, většinou jsou označovány jako program tzv. „Čtyř

³ Po smrti Mao Ce-Tunga následovala ještě krátké předsednictví Chua Kuo-fenga

modernizací“, měly i jiné cíle než otevřít dveře zahraniční investorům. Měly zachovat stávající politické uspořádání a mohly být v průběhu opuštěny nebo změněny pokud by byly neefektivní. Čtyři modernizace představovaly modernizace zemědělství, průmyslu, vědy a techniky a armády. (Chow, 2010)

1.3.1 Modernizace zemědělství

Modernizace zemědělství měla přinést zvětšení a zjednodušení zemědělské produkce. Teng se chtěl odpoutat od tradičních metod zemědělství. Místo manuální práce přivedl do zemědělství stroje, zasadil se o zkvalitnění vodovodního systému k farmářům, začaly se používat chemická hnojiva a mnoho jiného. Co však byla pro každodenní život venkovského obyvatelstva největší změna, bylo zavedení systému „plné zodpovědnosti domácnosti“. V tomto systému byla každé rodině přidělena půda, na které hospodařili. Lze předpokládat, že v ekonomice, ve které je každý odměňován stejně nevede pracovníky nic k vytvoření pracovního úsilí. Je tak logické, že pokud dostane stejnou odměnu pracovník, který nepracuje jako ten, který pracuje, tak nebude existovat motivace k práci. Tento nedostatek socialistické představy práce měl být odstraněn tím, že pokud rodina splní předem stanovené kvóty, tak zbytek produkce může ponechat ke vlastní spotřebě nebo k prodeji na nově vytvořených farmářských trzích. Zvětšení produkce na venkově vedlo k vytvoření továren a navrácení tradičních řemesel. Zavedení městem nebo vesnicí vlastněného podniku a možnost produktivního využití volného času vesnického obyvatelstva se jejich příjem mezi roky 1979 – 1985 více než zdvojnásobil.⁴ (Yueh, 2010)

1.3.2 Modernizace průmyslu

Stejně jako zemědělství také průmysl za dobu úřadování Tenga hodně změnil. Byl zaveden „systém výrobní zodpovědnosti“. Ten byl založen na osobě zodpovědné za státem vlastněný podnik. Jedinec měl smlouvu, ve které se zavazovala, že procentní část produkce nebo zisku předá státu a zbytek si ponechá. To umožnilo investice do nových strojů, modernizaci výrobních závodů nebo lepší odměňování pracovní síly⁵. To

⁴ Z 191 Juenů na 397

⁵ Mzda byla fixní téměř po celé Číně, avšak zaměstnanci mohli být odměňováni například pomocí darů v podobě televizorů nebo lednic.

podobně jako u zemědělství vedlo k zvýšení produktivity práce.⁶ V neposlední řadě dala reforma možnost pronájmu menších podniků, avšak velké zůstávaly pevně v rukou státu. Až v druhé polovině devadesátých let podařila prosadit privatizace malých a středních podniků. (Yueh, 2010)

1.3.3 Modernizace vědy a techniky

Jak autor již dříve uváděl, kulturní revoluce po sobě zanechala rozpadlé školství a generaci bez vzdělání. V Číně tak chyběli základní technologie, vědci, doktoři, architekti a podobné profese, na které je potřeba vyššího vzdělání. Cíl modernizace, tak bylo obnovit vzdělávací instituce a dosadit do jejich vedení studované lidi, vybudovat výzkumná střediska a vyrovnat se vyspělým zemím. Někteří odborní pracovníci byli vysláni do zahraničí naučit se novým technologiím, avšak při svém návratu se často museli znova přizpůsobovat zastaralé technologii. Naopak na čínské školy se zvali zahraniční odborníci. (Yueh, 2010)

1.3.4 Modernizace armády

V neposlední řadě přišla modernizace čínského vojska. V osmdesátých letech měla Čína největší vojsko na světě, ale postrádala jakékoliv vyspělé vojenské technologie. Spojila se tak vědecká a vojenská modernizace. Nově vzniklá výzkumná střediska umožnila vývoj nových nebo zdokonalení starých zbraní a je odhadováno, že přibližně 10 % všech vládních výdajů připadal právě na modernizaci a nákup nových technologií. (China Under Deng Xiaoping, 2012)

1.3.5 Změny trhu

Kromě programu čtyř modernizací se za působení Teng Siao-pchinga změnilo mnohem více. Čína se začala otevírat světu a zahraničním investicím, odstoupilo se o státem stanoveného cenového systému, změnil se bankovní a finanční sektor, změnila se legislativa, zlepšilo zdravotnictví. V následující kapitole se bude autor zabývat právě těmito změnami. (Yueh, 2010)

Jak autor již dříve zmínil, tak v Číně začínají vznikat trhy. Jeden z hlavních faktorů, který k tomu přispěl, byl liberalizace cen. Po zrušení státem udávaných cen na

⁶ Kromě možnosti spravedlivé odměny zaměstnance dala reforma možnost vzniku korupce.

zemědělské výrobky a spotřební statky, bylo najednou možné dosáhnout zisku. Co začalo, jako vznik trhů na venkově postupně rostlo a časem se liberalizovaly skoro všechny trhy. Byly vytvořeny podmínky, ve kterých bylo možné pracovníky adekvátněji odměňovat za jimi vykonanou práci.

Ke vzniku jistého prostoru na soukromé podnikání bylo zapotřebí decentralizace bankovního systému a rozvoje úvěrů. Do popředí se tedy dostává Čínská lidová banka, která tvoří fiskální politiku státu, dohlíží na podnikání specializovaných bank pro průmysl a obchod, devizy, mezinárodní investice, zemědělství nebo pojišťovnictví a výstavbu. Důsledek bylo zvětšení úlohy půjček namísto subvencí a stanovením úrokové míry se tak zlepšila efektivnost nákladů.

Změnila se vlastnická struktura podniků a především se Čína značně otevírá zahraničním investicím. Po vzoru Japonska, Tchaj-wanu, Singapuru, Thajska, Malajsie a podobných zemí začíná do Číny přitékat zahraniční kapitál a vstupují nové technologie. K tomuto musel být přizpůsoben kurz čínského Jüanu, tak aby lépe odpovídal reálnému poměru (v roce 1980 byl 1,53 za jeden dolar, v roce 1985 už to bylo 3,20 za dolar a do roku 1990 vzrostl až na 5,22 za dolar). Čína otevírá speciální ekonomické zóny vyhrazené pro zahraniční investory. První a největší byla v Šen-Čenu, nedaleko od Hong Kongu a do roku 1984 bylo podobných zón otevřeno 14 (viz. obrázek č. 1). Byla to města na východním pobřeží Číny, které dříve sloužila jako otevřené přístavy. Do těchto měst se směl obyvatel Číny přistěhovat jen se zvláštním povolením od příslušných úřadů, naopak relativně otevřená byla zaměstnancům firem ze zahraničí, kterým bylo poskytnuto ubytování srovnatelné se standardy „rozvinutých“ zemí. Zahraniční investory měly především nalákat daňové úlevy poskytnuté čínskou vládou nebo levnější pracovní síla.⁷

Nově vytvářející obchod se zahraničím nutí k vytvoření smluvních podmínek pro obchod, aby se mohli řešit obchodní spory. Čínská strana se musela naučit standardním účetním postupům, bylo nutné vyškolit soudce a právní zástupce. Tohle byl další faktor, který nutil ke zdokonalení školského systému, změna se především dotkla vysokých právnických škol. V roce 1982 nutnost větší zákonodárné moci než jenom administrativního rozhodnutí podnítila vznik Ústavy. Již o tři roky dříve obnovené

⁷ Ze začátku se investující firmy setkávali s problémy v podobě nedostatečné kvalifikace a pracovní morálky čínských pracovníků

ministerstvo spravedlnosti⁸ nechalo vybudovat přes 15 000 soudů po celé Číně se 75 000 soudci, avšak tamější soudní systém se od naší představy velice lišil, například presumpce nevinny, neboli pokud není prokázána vina, tak je dotyčný nevinný, vůbec neexistovala.

Obrázek 1 Speciální ekonomické zóny

Zdroj: Emerging China, 2012

V neposlední řadě prošlo velkou změnou zdravotnictví. Avšak připisovat všechny kladné změny jen Tengovi by nebylo spravedlivé. Již když byl u moci Mao, tak se začala ve zdravotnictví klást velká úloha na moderní technologii. Díky tomu během patnácti let mezi roky 1960 a 1975 vzrostla střední délka života ze zhruba 40 let na 67 a snížila se dětská úmrtnost zhruba na čtvrtinu. Nicméně stejně jako zbytek školství, tak i vyšší zdravotní školy potřebovali po kulturní revoluci změnu. Značně se zvýšil jejich počet, tím se i zvýšila jejich kapacita. Od roku 1982 se na lékařské školy v Číně nabíralo přes 30 000 studentů každý rok. (Fairbank, 1998)

⁸ Původně zrušeno roku 1959 za diktatury Mao Ce-Tunga

1.4 Hlavní události poreformní Číny

Jak již autor dříve zmiňoval, nebyl to Teng Saio-pching, který se dostal do čela komunistické strany hned po smrti předsedy Mao Ce-tunga. Od roku stál v čele 1978 sál v čele strany Chua Kuo-feng. Ten byl mnohými kritizován za své až příliš maoistické názory. V čele těch, kteří ho kritizovali, byl právě bývalý místopředseda vlády Teng⁹. Tento stav trval až do roku 1981, kdy se podařilo Tengovo zastánců vystrnadit z vlády Chua a jiné více rigidní zastánce maovi cesty. Přestože za tímto menším převratem stál Teng, odmítal se ujmout vedení komunistické strany a až do své smrti roku 1997 zůstával na nižších stranických pozicích. I tak je považován za nejdůležitější čínskou osobnost konce dvacátého století. (Mirsky,2008)

Osmdesátá léta začala v Číně propouštěným politický věžňů předchozího režimu. V jejich polovině již byly reformy v plném proudu. Finanční decentralizace, systém dvojího trhu¹⁰ spojený vytvořil značnou inflaci a korupci. Čínské obyvatelstvo ve větších městech bylo vystavené zahraničním ideálům a jejich životním standardům. Tyto kulturní a ekonomické změny společně s pomalým tempem zavádění změn začalo vytvářet nespokojenost mezi obyvateli, především pak mezi studenty. Tato nespokojenost nakonec dala vzniknout nepokojům mezi studentstvem. Poprvé roku 1986 a podruhé v mnohem větším měřítku v roce 1989. V témže roce se studenti spojili a začali protestovat za větší svobodu, výsledkem toho bylo nevalně proslulé potlačení demonstrace na pekingském náměstí Nebeského klidu. Při demonstraci bylo bezdůvodně usmrceno několik stovek mladých lidí. (Mirsky,2008)

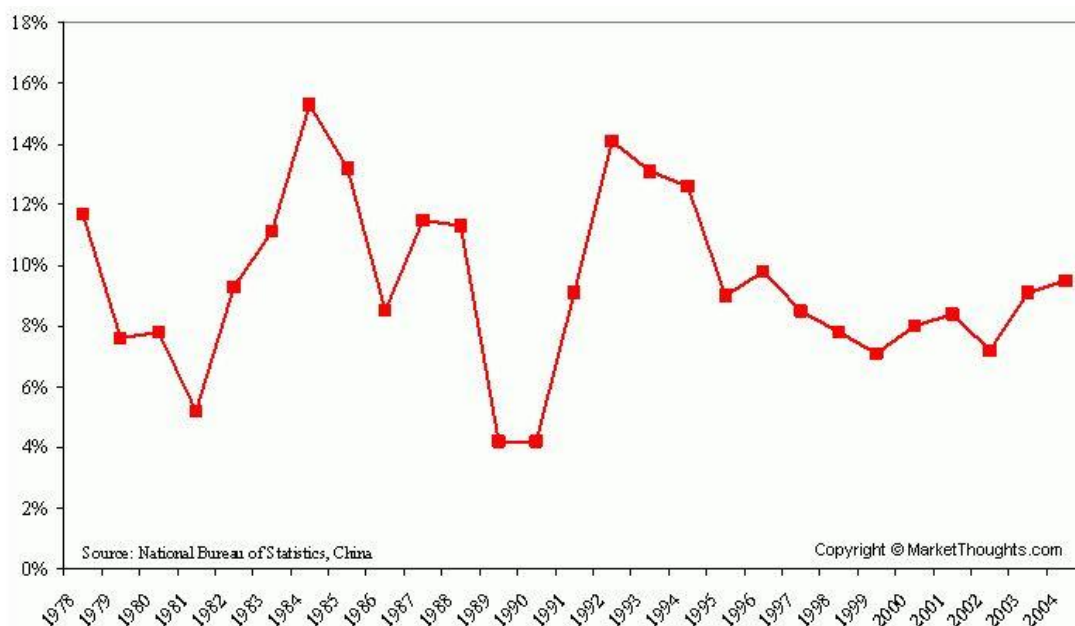
Události jara 1989 dvěma způsoby značně ovlivnili čínskou ekonomiku. První důsledek byl částečné navrácení k více levicovým idejím, doprovázený zpomalení či zastavení implementací reforem. Druhým důsledkem bylo stažení mnoha zahraničních investorů z důvodu uvalení sankcí ze strany Evropského společenství, USA a Japonska ve snaze vyjádřit nesouhlas s komunistickou vládou. To znamenalo výrazné zpomalení ekonomického růstu. Zpomalení si lze nejlépe zobrazuje obrázek číslo dva, kde vidíme, že růst poklesl mezi roky 1989 a 1991 zhruba na třetinu. (Mirsky,2008)

⁹ Během kulturní revoluce sesazen za prosazování „kapitalistické cesty“

¹⁰ Vysvětleno v podkapitole korupce

Tento krok v roce 1992 Teng zkritizoval a zasadil se o navrácení se k reformám. Odstranil vývozní subvence a zasadil se o snížení vývozních cel. Do Číny se také znova začínají přilévat zahraniční investice a tak může národní hospodářství znova vzrůstat. Vedení státu se zaměřuje především na reformy daňového systému, bankovníctví, trhu a školství. Vytváří ještě větší prostor pro investice, především na jihu začíná být čím dál tím důležitější role privátního sektoru podnikání a bojuje proti nárůstu korupce. (Mirsky,2008)

Obrázek 2 Nárůst reálného HDP v %

Zdroj: China - Basic Background and Current Issues, 2005

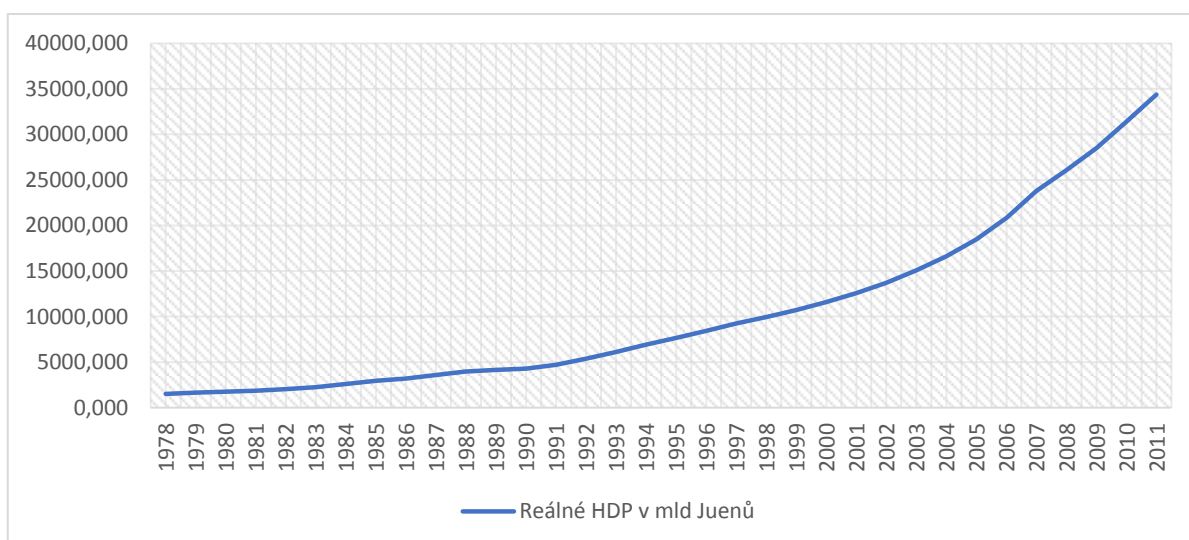
Další významnou událostí bylo navrácení Hongkongu (dále jen HK) 1. července 1997 po 156 letech britské vlády a také navrácení oblasti Macao z portugalského držení v roce 1999. Převzetí HK znamenalo úspěšné ukončení vyjednávání s Velkou Británií, které započalo již roku 1983. Jedna z podmínek předání HK bylo ponechání značné autonomie v dané oblasti, proto Čína přijala tzv. „jedna země, dva systémy“ a z HK vytvořila zvláštní správní oblast Čínské lidové republiky. V roce 1999 stejně učinila i s Macaem. Čínská vláda však omezila přístup obyvatelstvu do těchto oblastí, jelikož měla obavy, že by zvyky svobodného projevu, zúčastňování se politických akcí a zhruba 40 krát větší HDP na osobu než byl průměr zbytku Číny, vyvolala mezi obyvatelstvem další vlnu nepokojů. (Mirsky,2008)

1.5 Výsledky reformem

Je důležité podotknout, že čínské ekonomické reformy nejsou dosud ukončená záležitost a tak se bude autor zabývat především doposud zjistitelnými dopady reformem.

Reformy byly bezesporu úspěšné, pokud jako hlavní faktor úspěšností budeme brát růst čínské ekonomiky. Abychom mohli ekonomický růst popsat, je nutné si nejdřív definovat, co vlastně ekonomický růst je. Ekonomický růst je možno chápat jako dlouhodobé zvýšení potenciálního produktu ekonomiky v čase. Většinou je měřen jako růst reálné hodnoty HDP. Jako důkaz nám tedy může sloužit následující graf znázorňující růst HDP Číny.

Obrázek 3 Vývoj HDP v poreformní Číně v miliardách Juenů

Zdroj: Vlastní zpracování dle GDP, 2012

Na grafu lze vidět, jak drastický ekonomický růst reformy způsobily. Mezi roky 1960 až 1978 HDP rostlo průměrným ročním tempem kolem 4,5 %, mezi roky 1979 a 1989 je průměrné tempo přes 9,5 % a stále se stupňuje.

V makroekonomické teorii je uvedeno hned několik příčin pro růst ekonomiky. Růst může být ovlivněn lidskými zdroji, buďto zapojením většího množství práce nebo zvýšením produktivity. Dále také bude ovlivněn množstvím a kvalitou přírodních zdroj. Poslední jsou kapitálové zdroje růstu, u něhož také záleží na množství a kvalitě. Jinými slovy mluvíme o kvantitativním, neboli extenzivním růstu a kvalitativním, neboli

intenzivním růstu. Při hledání důvodů pro růst čínské ekonomiky se většinou uvádí několik hlavních faktorů. (Jurečka, 2010)

Prvním jsou velké kapitálové investice. Již v předešlém textu se autor zmiňoval o budování nových továren, investicích do zemědělství a průmyslu, vybudování nových speciálních ekonomických zón, výrazném zlepšení infrastruktury a mnohém jiném.

Jako další je možné uvést zvýšení produktivity práce. To bylo zapříčiněno především lepším technickým zásobením pracovníků, zvyšováním jejich kvalifikace, vyučováním a zaškolováním nových pracovníků. Oproti přecházející době byl růst produktivity téměř čtyřnásobný. Mezi lety 1953-1978 rostla průměrným ročním tempem 1,1 %, mezi lety 1979-1994 to bylo už 3,9 %. Na počátku devadesátých let dokonce nárůst podílu produktivity práce na celkovém růstu přesáhl 50 %. Podíl kapitálových investic klesnul pod 33 %. Například ve srovnání s USA, jejichž produktivita práce rostla ve stejném období pouze 0,4 % ročně, to značilo dobrý krok pro čínskou ekonomiku, jelikož intenzivně založený růst je považován za lépe udržitelný.

Nemůžeme také opomenout roli přílivu zahraničního kapitálu. Po otevření dveří pro investory z cizích zemí, se podíl zahraničních investic mezi roky 1979 a 1994 zvětšil téměř 18 krát.¹¹ Kromě přílivu peněz měli investoři také na svědomí budování nových továren, přinášeli zahraniční technologii a tím pádem i tvořili nové pracovní pozice pro čínské občany. (Hu, 1997)

V neposlední řadě je nutné zmínit také nárůst obyvatelstva jako jeden z důvodů ekonomického růstu. Mezi roky 1979 a 1994 se počet obyvatel zvýšil skoro o čtvrtinu, z 962 miliónů na 1 198 miliónů. (China's population, 2010)

Jako částečné shrnutí lze tedy říci, že za rychlým ekonomickým růstem byly bezesporu Tengovi reformy. Reformy, jež byly velice úspěšné, zaznamenaly významné urychlení rozvoje a také přenos z hůře udržitelného extenzivního růstu ke stabilnějšímu intenzivnímu.

1.6 Problémy spojené s reformami

V porovnání pětiletky velkého skoku vpřed nebo velké kulturní revoluce nebyly následky Tangovo reformy zdaleka tak katastrofální, ale i tak lze vytknout několik

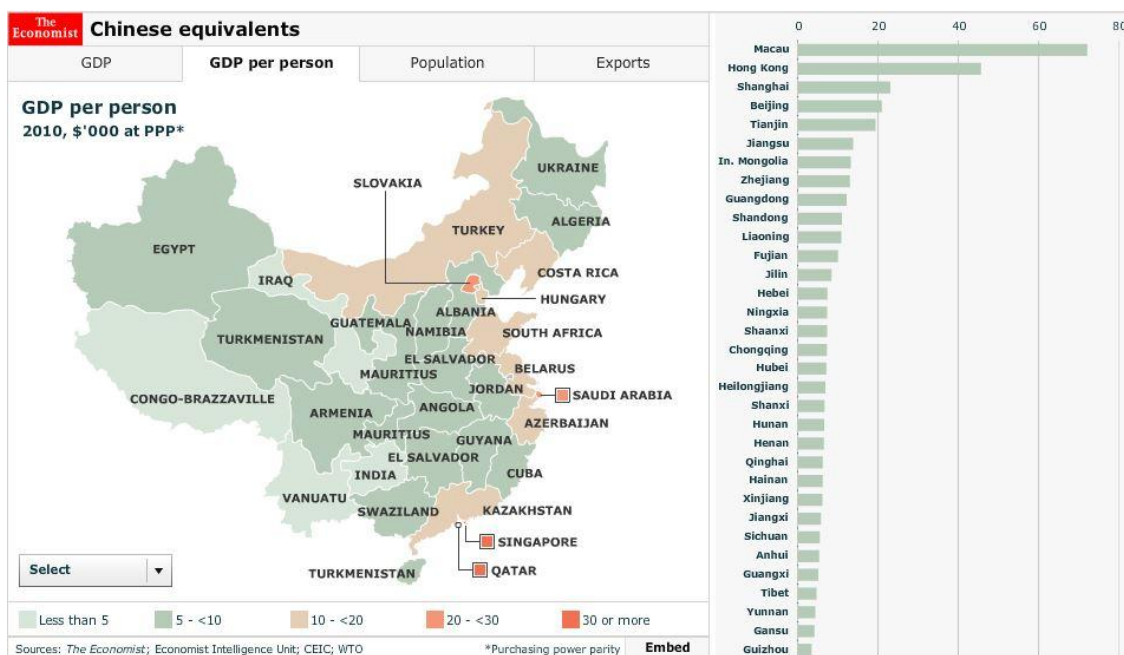
¹¹ V roce 1994 přitékalo do čínské ekonomiky přes 100 miliard amerických dolarů

negativních dopadů hospodářských reforem. Právě jimi se v následující kapitole autor bude zabývat.

1.6.1 Ekonomická nerovnost

Určitě jeden z hlavních negativních dopadů reforem je vytvoření ekonomických propastí jednak mezi jednotlivými provinciemi, tak mezi měšťanským a venkovským obyvatelstvem. Tyto rozdíly trefně vystihuje grafika z internetového časopisu The Economist. V roce 2010 tyto rozdíly dospěly do takových mezí, že ukazatel HDP na osobu v nejméně vyspělých provinciích byl srovnatelný s rozvojovými zeměmi střední Afriky. Naopak HDP na osobu hlavního města Peking byl na úrovni Slovenské republiky. Typickým rysem provincií s vyšším HDP na osobu je, že to jsou oblasti, ve kterých se vyskytují speciální ekonomické zóny. (Behind the mask, 2004)

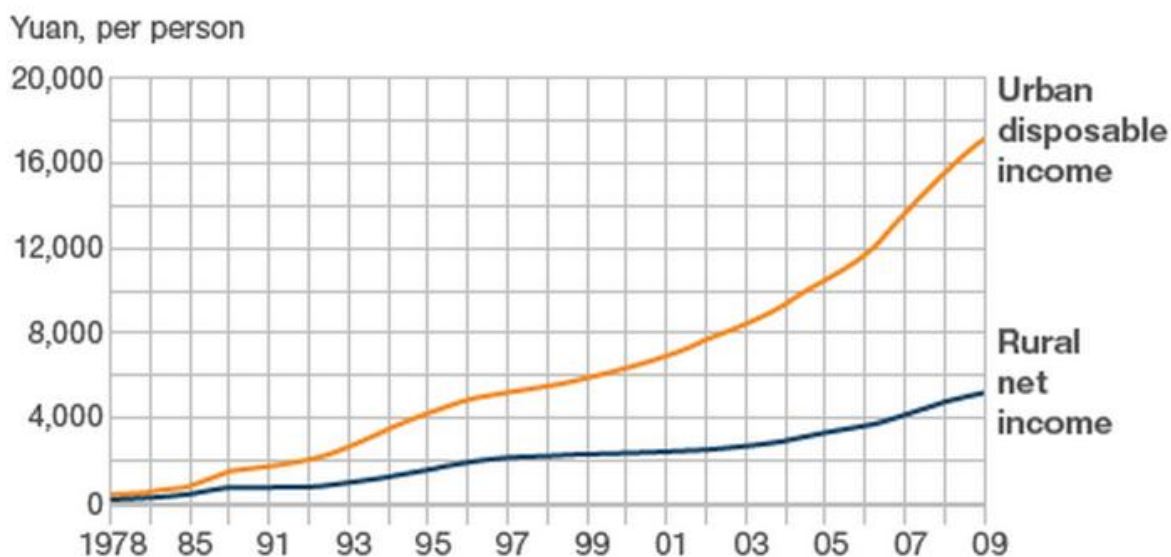
Obrázek 4 Porovnání HDP na osobu jednotlivých provincií s jinými státy

Zdroj: Comparing Chinese provinces with countries, 2011

Ještě více je však vidět rozdíl mezi městem a venkovem je vidět při srovnání příjmů obyvatelstva. V obou oblastech sice od roku 1978 příjmy rostou, ale platy ve městech daleko větším tempem. Jako důkaz nám může posloužit graf z internetového článku BBC.

Obrázek 5 Porovnání růstu platů

Zdroj: Inequality in China, 2011

1.6.2 Korupce

Ne všechny problémy, které v poreformní Číně začaly vytvářet, jsou spojené s růstem ekonomické nerovnosti ve státě. Jako další je tedy možné uvést například vznik korupce. Autor se nesnaží tvrdit, že korupce vznikla až se začátkem reformy, ale pouze se přesunula z čínských ulic k osobám vedoucí podniky. Za Maovi éry probíhaly úplatky především jako barterová směna, kdy se za potřebný čin platilo například cigaretami. Peníze nebyly tak důležitá komodita, jelikož je ve většině případů nebylo možné směnit za potřebné zboží, které v Číně nebylo. Po otevření ekonomiky světu, částečného přesunutí vedení společností do rukou soukromých osob a liberalizace trhu vznikla mezera, ve které korupce mohla vzkvétat.

Nalézt hlavní důvod lze ve vytvoření jistého systému dvojí ekonomiky. V jedné části byly ceny určeny státem, naopak ve druhé byly dány střetem poptávky a nabídky na trhu. Tyto ceny se od sebe navzájem lišily a ve většině případů tržní značně převyšovala tu určenou vládou. Produkce podniků se tak také rozdělila na dvě části podle toho, na kterém trhu měla být prodána. Pro osoby zodpovědné tak vznikla situace, kdy například paděláním dokumentů mohla převést větší část produkce na tu, která se měla prodat na volném trhu a z výsledného rozdílu poté profitovat.

Především tento druh korupce v osmdesátých letech značně rostl až do takové míry, že čínská vláda musela zakročit. Jako důkaz růstu může posloužit, že při anti-korupční kampani v roce 1980 vláda zjistila přes 9000 přestupků, avšak při kampani v roce 1989 bylo tohle číslo až osmkrát větší, přesněji necelých 77,5 tisíce případů. Občané, kteří byli při podobné činnosti přistiženi, často čelili exemplárním trestů v podobě veřejné popravy. Mezi roky 1991 a 1997 počet případů oscilloval mezi 60 000 ročně, což nakonec v roce 1997 vedlo komunistickou vládu k dekriminalizaci některých menších přestupků. Následně počet případů klesl k 32 000 ročně. V roce 1995 agentura Transparency International zařadila Čínu na čtvrté místo v pořadí nejvíce zkorumpovaných zemí. Následnému vývoji se ještě bude autor více zabývat v následujících kapitolách. (Corruption in China, 2012)

Velký ekonomický růst Číny sebou přinesl i velké znečištění životního prostředí, této problematice se však autor bude věnovat až v následujících kapitolách (viz kapitola 4).

2 Čína 21. století a její zapojení do mezinárodního obchodu

V následující kapitole se autor bude zabývat událostmi počátku nového tisíciletí. Především tedy okolnostmi okolo vstupu do Světové obchodní organizace, jejich dopady na čínskou ekonomiku.

Tengova osobnost vyvedla válkami a maovým režimem zničenou Čínu z krize a přivedla do nového tisíciletí jako jednu ze světových ekonomických velmocí. Teng se toho však nedožil. Po jeho smrti se k moci dostal Ťang Ce-ming. Ten ale byl celkem rychle nahrazen Chuem Ťin-tchaem, který v úřadu vydržel až do roku 2013. Rok 1999 byl významný i z jiných důvodů než převzetím Macaa. Spadala na něj totiž hned dvě jubilea. První bylo padesát let od vzniku Čínské lidové republiky a druhé bylo desetileté výročí od masakru na Náměstí Nebeského míru. Právě druhého zmiňovaného se komunistická strana obávala a tak náměstí nechala uzavřít kvůli opravám. Zabránila tak vzniku nepokojů a výročí proběhlo bez větších problémů.

2.1 Přijetí Číny do Světové obchodní organizace

Vyjednávání přijetí Číny do Světové obchodní organizace (dále jen WTO) se táhlo více než patnáct let až do prosince roku 2001, kdy byla Čínská lidová republika konečně přijata. Čína musela splnit podmínky obchodního systému stanoveného WTO, než byla akceptována. Podmínky zněly následovně:

- Obchodování bez diskriminace – Všichni účastníci trhu musejí mít stejné obchodní podmínky. Pro Čínu to především znamenalo, že nesměla zvýhodňovat statní podniky na úkor soukromých, stejně tak jako nesměla diskriminovat zahraniční společnosti.
- Uvolňování obchodu – Obdobně jako v prvním bodu, Čína musela vpustit na svůj trh zahraniční výrobky. Například se jednalo o výrobky amerických automobilek. Je odhadována, že hned v prvním roce na čínský trh proniklo přes 15 tisíc amerických automobilů a náhradních dílů v celkové hodnotě přes miliardu dolarů.
- Zvýšit předvídatelnost trhu – Čína musela vyjasnit své obchodní regule, aby byly jasné a přehledné pro WTO.

- Odstranění dvojího ocenění – Čína se musela zříci přežitku osmdesátých a devadesátých let a odstranit dvojí ocenění zboží.
- Zákaz zvýhodňování exportu zemědělských produktů – Obecně řečeno čínská vláda nesměla přijmout jakékoliv rozhodnutí, které by mělo za následek, že v importní zemi by byla cena zemědělského produktu výhodnější než v Číně.

Tohle jsou samozřejmě jen nejdůležitější aspekty přijetí Číny do WTO. Mezi další podmínky, které stojí za zmínku je například, že Čína implementuje smlouvu TRIPS¹² o ochraně duševního vlastnictví. Dále si také WTO stanovilo podmínku, že během prvních 12 let členství bude existovat záchranný mechanismus, který zasáhne v případě, když výrobky čínského původu ohrozí domácí producenty v zemích WTO. (WTO successfully concludes negotiations on China's entry, 2001)

Podstatná liberalizace zahraničního obchodu znamenala urychlení čínského ekonomického růstu (obrázek č. 3). Je možné tedy říci, že vstup do WTO jenom podtrhl výsledek ekonomických reforem a utvrdil tak čínské místo jako nové světové ekonomické velmoci.

Vliv přijetí byl znát téměř ihned. Jako důkaz nám může posloužit článek z 18. listopadu 2002 z čínských novin China Daily, který výstižně shrne podmínky pro přijetí, dopady na ekonomiku a některé problémy, které po přístupu nastaly.

„Čínský vstup do Světové obchodní organizace (WTO) zvýraznil její ekonomický růst a zrychlil právní a vládní reformy. Posílená přijetím do WTO, čínská makroekonomická situace se neuvěřitelně zlepšila. Hrubý domácí produkt vzrostl o 7,9 % za první tři čtvrtletí roku.

Minulý rok se mnoho lidí obávalo situace kolem vstupu do WTO. Některé slavné instituce a učenci předpovídali menší než šestiprocentní nárůst v sektoru mezinárodního obchodu. Pravdou však zůstává, že čínský export se zvětšil o 19,4 % v prvních třech čtvrtletí. Celkový objem zahraničního obchodu během toho období poté byl 445,1 miliard amerických dolarů, což je navýšení o 18,3 % proti předchozímu roku.

Tyto čísla jsou v ostrém kontrastu oproti stagnující světové ekonomice. Celkový objem světového obchodu klesl v roce 2001 o 1,5 %, tento rok se odhaduje jednoprocenní

¹² Zkratka z anglického názvu „Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights“, volně přeložené jako aspekty práv duševního vlastnictví spojeného s obchodem.

nárůst. Report WTO z 10. října říká, že Čína se stala čtvrtým největším světovým obchodním orgánem po Spojených státech, Evropské unii a Japonsku.

Rapidní růst byl přímým následkem vylepšeného obchodního prostředí po vstupu do WTO. Čínská průměrná celní sazba na importované zboží byla snížena z 15.6 % na 12 %. Bývalá obchodní nestabilita vytvořená bilaterálním vyjednáváním byla odepsána, jelikož systém byl nahrazen více stabilním multilaterálním obchodním rámcem a mnoho kvót na import čínského zboží bylo zrušeno.

Přítok zahraničních investic se také rapidně zvýšil, poněvadž zahraniční firmy začaly být více důvěřující v investice v Číně. Zprvu měli lidé předpovědi, že investice budou klesat kvůli snížení sazby na příjem ve světě a čínské reformě na sjednocení sazby, která zajistila jednotné zacházení s čínskými i zahraničními společnostmi. V prvních devíti měsících Čína ale zaznamenala přes 41 mld. USD v zahraničních investicích, což byl nárůst od 22,55 %. Je odhadováno, že investice v tomto roce přesáhnou 50 mld. USD a učiní tak Čínu největší destinací pro zahraniční investory na světě.

Zlepšená důvěra zahraničních společností v čínský trh vzniká ze stabilní návratnosti investic, které mohou na čínském trhu dostat. Přístup státu do WTO začal nenávratný trend zařazování do světové ekonomiky. Její bohaté nízkonákladové pracovní zdroje a obrovský trh poskytují velký prostor pro zisk, což činí investory ještě více jisté při investování.

Další změna vyvolaná vstupem do WTO je soukromý sektor, který byl diskriminovaný po mnoho let a nyní nabyl mohutného růstu. Status soukromého podniku jako součást národního hospodářství byl poprvé přijat až v roce upravenou konstitucí v březnu roku 1999. I tak byly blokovány z přímého zahraničního obchodu a jejich financování bylo omezováno mnoha vyhláškami, což značně zamezovalo jejich hladkému růstu.

Po přístupu WTO, principy jednotného zacházení požadovali udělení stejných práv všem podnikům nehledě na to, jestliže jsou vlastněné státem či soukromou osobou. Všechny domácí společnosti například budou moct do tří let nezávisle a volně obchodovat na mezinárodním trhu. S výjimkou komodit jako je ropa, obilí nebo tabák. Pod těmito podmínkami množství privátních společností, které dostaly licenci na podnikání na mezinárodním trhu, se zvyšoval pomalu exponenciálně. Například

v provincii Če-ťiang z 1700 společností, které licenci dostaly, bylo 80 % soukromě vlastněných. V prvních devíti měsících se objem zahraničního obchodu zvýšil 3,5 krát více než ve stejném období předcházejícího roku.

Čínské členství ve WTO také přineslo také některé základní změny ve vládě. Ekonomika byla dlouho postižená a zmatená vládou a jejími nejasnými zákony. Tyhle problémy byly v konfliktu s pravidly WTO. Aby splnila požadavky členství ve WTO, vláda začala kampaň na sjednocení a vyjasnění vládních regulí. V první polovině roku přes 2300 regulí bylo zrušeno nebo předěláno více jak třiceti odbory pod státním radou.

I přes povzbuzující rozvoj se po přijetí objevilo několik nepříznivých faktorů. Čínské produkty, které měly komparativní výhodu, trpěli následkem vzrůstu anti-dumpingových obvinění a blokem zelené bariéry – restrikce na import na základě bezpečnosti životního prostředí a jídla. Statistiky WTO ukázaly, že během prvního pololetí 15,4 % všech anti-dumpingových obvinění ze stran členů WTO bylo proti čínským produktům, přičemž objem čínského zahraničního obchodu činil jenom 4 % světového.

I když je cenová politika čínský společností částečně zodpovědná za růst anti-dumpingových obvinění, hlavním důvodem proč některé státy svévolně snižují anti-dumpingové standardy je blokáce čínského importu. Tyto blokáce měly za následek částečné odepsání výhod přinesených menším clem a zvětšenými kvótami na import z Číny.

Ještě více je to patrné na příkladu Spojených států, které mají dohodu s Čínou na limitování importu v nouzových situacích, když by import rostl takovou mírou, že by potencionálně mohl ohrozit domácí produkci. Tato dohoda umožňuje bezdůvodně a pohodlně omezit čínské produkty bez toho aby se museli snižovat k použití anti-dumpingových regulací nebo zelených bariér.

Autorem článku je profesor ekonomické fakulty Šan-tungské univerzity. (WTO Entry Boosts China's Economy, 2003)

2.2 Doba po vstupu do WTO a dopady přijetí na čínskou ekonomiku

V následující kapitole bude autor pojednávat především o rozvoji zahraničního obchodu po vstupu do WTO, jeho dopadu na rozdílnost v příjmech, dále také o změnách ve složení HDP a v neposlední řadě o důležitosti přímých zahraničních investic.

K výzkumu jednotlivých údajů autor použije statistických metod regresní (dále jen RA) a korelační analýzy (dále jen KA) a porovná vypočítané údaje s údaji reálnými.

Autor pro zjištění dopadu vstupu Číny do WTO bude předpokládat, že v roce 2001 k přijetí nedošlo. Dostupné údaje do roku 2001 poté použije jako závisle proměnnou veličinu a pokusí se určit nejvhodnější regresní funkci pomocí RA a KA. Tato funkce následně poslouží jako podklad pro předpokládaný vývoj po roce 2001. Jako poslední údaje vypočítané a skutečné porovná. Pro zjednodušení autor bude uvažovat jenom funkci lineární, kvadratickou, exponenciální, mocninou a logaritmickou. Pro vybrání nejvhodnější je použita metoda KA. Vzorce použité pro výpočty jsou následovné:

- Lineární regrese: $y = a + b * x$
- Kvadratická regrese: $y = a * x^2 + b * x + c$
- Hyperbolická regrese: $y = a + \frac{b}{x}$
- Exponenciální regrese: $y = a * e^{b*x}$
- Mocninná regrese: $y = a * x^b$
- Logaritmická regrese: $y = a + b * \ln x$
- Koeficient determinace: $r^2 = \frac{s_{xy}^2}{s_x^2 * s_y^2}$

Kde: a a b ... koeficienty,
 y a x ... proměnné,
 e ... Eulerovo číslo,
 n ... počet sledování
 s ... směrodatná odchylka. (Budíková, 2010)

Autor se ani u jedné z hypotéz založené na RA nesnaží tvrdit, že by se zkoumaná veličina skutečně výsledným způsobem vyvíjela. RA je pouze matematická metoda. Na vývoj jednotlivých ukazatelů má vliv celá řada událostí, které se většinou nedají přesně předpovídat.

2.2.1 Vývoj zahraničního obchodu

V roce 1978 byl součet exportu a importu Číny „pouhých“ 20,6 miliard USD, což bylo zhruba procento celosvětového obchodu a z ČLR byla až na 32. místě na žebříčku zemí s největším zahraničním obchodem. Léta změn, rozvoje a otevírání dveří světu, toto postavení změnila. V roce 2010 již byla největším světovým exportérem a druhým

největším importérem s celkovým objemem obchodu 2,974 bilionů USD. To je zhruba 144 krát více než v roce 1978. Přičemž export byl více než 53 % z celého objemu, což znamenalo vytváření kladného salda obchodní bilance. Současný trend naznačuje, že se podíl bude ještě více převažovat na stranu exportu, jelikož meziročně roste zhruba o jedno procento rychleji než import. (Historic Progress in China's Foreign Trade, 2013)

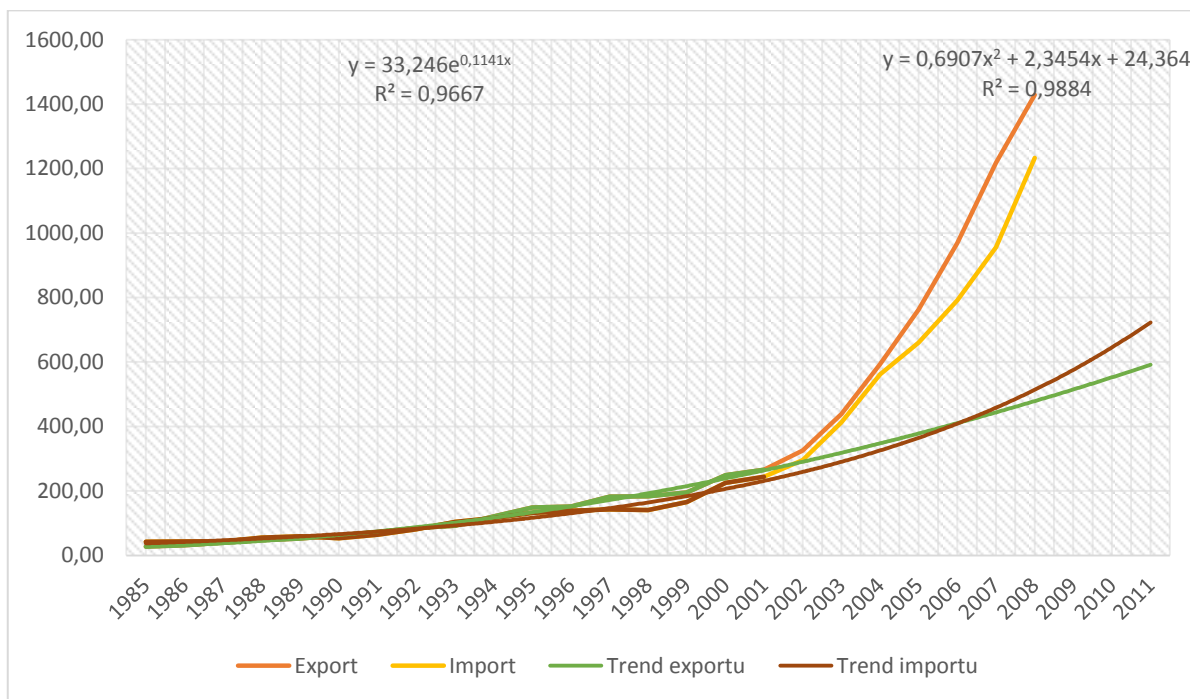
Také struktura obchodovaných statků se v posledních 30 letech výrazně změnila. Čína postupně přecházela z exportu manufakturní výroby v 80. letech k produktům textilním a lehkého průmyslu v letech 90. až po high-tech výrobky v novém tisíciletí. Na tomto vývoji se podílely především společnosti financované ze zahraničí. V roce 1978 Čína obchodovala jen s několika málo státy a regiony, dnes je těchto států přes 230. Hlavními obchodními partnery se pro ČLR staly zejména země EU, USA, Japonsko a státy tzv. Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN)¹³.

Další přínos přijetí do WTO je rozvoj obchodu v terciárním sektoru. Začíná se rozvíjet turismus a služby v oblasti stavebnictví, komunikací, pojišťovnictví, IT služby a podobné. Podíl čínského exportu na světovém se mezi roky 2001 a 2010 téměř zdvojnásobil, z 2,4 % na 4,6 %, a z dvanáctého místa na světovém žebříčku vystoupal až na čtvrté. Obdobně na tom byl také import, který z 2,6 % vzrostl až na 5,5 % světového trhu a z desátého místa se Čína posunula na třetí. (Historic Progress in China's Foreign Trade, 2013)

Mezinárodní obchod Číny rostl relativně rychlým tempem již od roku 1978 a tak je složité určit do jaké míry vstup do WTO, ještě růst akceleroval. Alespoň k částečnému objasnění tohoto problému použije autor metody RA. Bude postupovat podle principu uvedeného na začátku kapitoly.

¹³ Sdružení zahrnující státy: Brunej, Filipíny, Indonésii, Kambodžu, Laos, Malajsii, Myanmar, Singapur, Thajsko a Vietnam.

Obrázek 6 Vývoj zahraničního obchodu

Zdroj: Vlastní zpracování dle China's Exports & Imports, 2012

Nejprve tedy autor zvolil regresní funkci, která nejlépe vystihovala trend vývoje do roku 2001. Pro výpočty byl použit tabulkový procesor Microsoft Excel. Překvapivě pro import a export vyšly rozdílné funkce. Pro export to byla parabolická regrese s indexem determinace¹⁴ 0,9884, a pro import exponenciála s indexem rovnajícím se 0,9667. Je tedy zřetelné, že obě funkce popisovaly nastalý trend vcelku výstižně. Navíc exponenciální a parabolická funkce mají v případě exportu a importu obdobný průběh a více se začínají lišit a až v předpovídané době po roce 2007. Vzájemnou podobnost obou funkcí také vystihuje fakt, že druhá nejvhodnější funkce pro export byla právě exponenciála s indexem determinace 0,9875 a pro import parabola s indexem 0,9611. Pokud by byl tedy vyjádřen koeficient determinace v procentech tak by rozdíl mezi dvěma nejlepšími funkcemi pro export nebylo ani promile. Pro úplnost autor ještě dodává hodnoty indexu determinace pro zbylé, méně úspěšné, funkce.

¹⁴ Index determinace číselně vyjadřuje těsnost mezi původními hodnotami a hodnotami na trendové funkci. Výsledky se nacházejí v rozmezí 0 a 1, přičemž spodní hranice 0 značí, že funkce jsou naprosto rozdílné a 1, že funkce jsou totožné.

Tabulka 1 Porovnání indexu determinace

	lineární	kvadratická	exponenciální	logaritmická	mocinná
export	0,9491	0,9884	0,9875	0,7208	0,91
import	0,9009	0,9611	0,9667	0,6608	0,8114

Zdroj: Vlastní zpracování dle China's Exports & Imports, 2012

Pro číselné zobrazení je možné dosadit do vzorců regresních funkcí pro import a export. Data jsou v následujících tabulkách.

- Export vypočítán podle vzorce $y = 0,6907x^2 + 2,3454x + 24,364$

Tabulka 2 Porovnání hodnot skutečných a zjištěných RA pro export

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skutečné hodnoty	325,6	438,37	593,4	762	968,9	1217,8	1428,6
Hodnoty RA	290,37	318,27	347,55	378,22	410,26	443,69	478,5

Zdroj: Vlastní zpracování dle China's Exports & Imports, 2012

- Import vypočítán podle vzorce $y = 33,24 * e^{0,1141*x}$

Tabulka 3 Porovnání hodnot skutečných a zjištěných RA pro import

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skutečné hodnoty	295,17	412,84	561,40	660	791,5	956	1233,1
Hodnoty RA	251,44	281,83	315,89	354,07	396,86	444,83	498,59

Zdroj: Vlastní zpracování dle China's Exports & Imports, 2012

Podle grafu je viditelné, že připojení do WTO opravdu znamenalo novou fázi růstu. Již v roce 2002 činí hodnota pro export z RA 89 % skutečné hodnoty a pro import 85 %. Do roku 2008 tento poměr klesl až na 33 % u vývozu a u dovozu na 40 %. Velmi zjednodušeně lze říct, že připojení do WTO znamenalo, že export se během pouhých šesti let zvýšil třikrát více oproti trendu a import dva a půl krát. V absolutních hodnotách to znamenalo, že v roce ze záporného salda obchodní bilance v hodnotě

zhruba 20 miliard USD podle trendových funkcí vzniklo kladné saldo v hodnotě přes 200 miliard USD, což zvyšuje HDP.

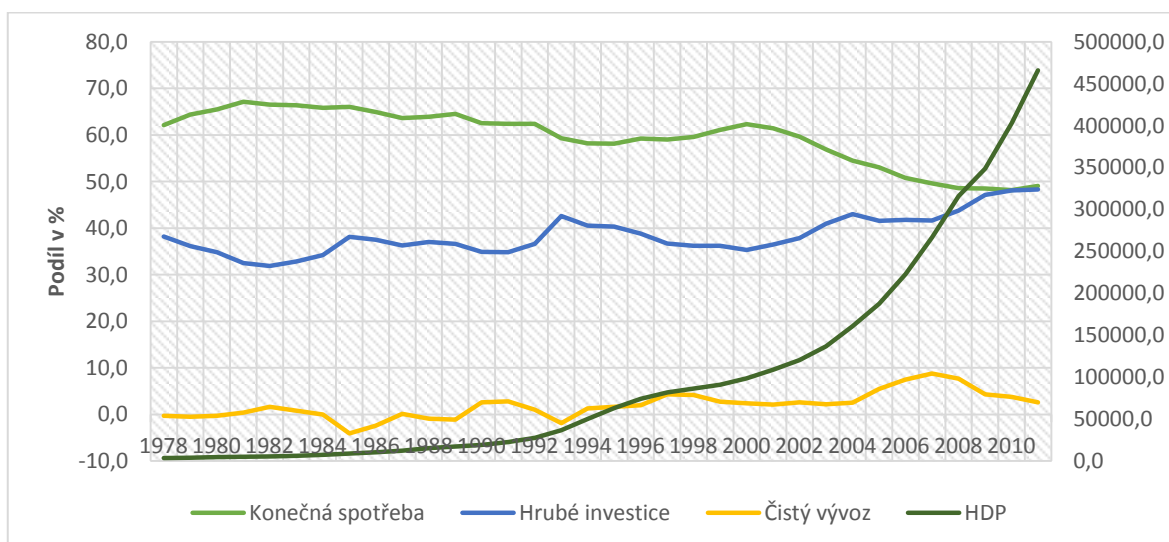
2.2.2 Složení HDP

Jak velký dopad mělo WTO a růst zahraničního obchodu na složení HDP Číny, lze nejlépe zobrazit na výdajové metodě výpočtu HDP. Výdajová metoda se počítá podle následujícího vzorce.

$$\text{HDP} = \text{Konečná spotřeba} + \text{Hrubá tvorba kapitálu} + (\text{Vývoz} - \text{Dovoz})$$

Občas se ještě konečná spotřeba dělí na výdaje státní a výdaje domácností. Autor nicméně bude používat první uvedenou, zjednodušenou, metodu. (Macek, 2008)

Obrázek 7 Složení HDP Číny

Zdroj: Vlastní zpracování dle Gross Domestic Product, 2012

U vývoje složení HDP se autor rozhodl nepoužít metod RA, jelikož hodnoty dlouhodobě oscilují kolem vyrovnané hodnoty. Zajímavé tak může být například povšimnutí, že na grafu je možné identifikovat tři body, ve kterých export převyšoval import více než normálně. Tyto body se nacházejí na horizontální ose grafu po roce 1989, 1996 a 2006. Zajímavá část pozorování nastane až v okamžiku, kdy si uvědomíme, že skoky nastaly ve stejných letech, kdy zažila čínská ekonomika šok. Po roce 1989 to bylo stáhnutí zahraničních investorů po událostech na náměstí Nebeského míru, v roce 1997 Asijská krize a v roce 2007 celosvětová ekonomická krize. Podle

názoru autora práce je možné tento jev je možné vysvětlit tím, že v době krize klesá poptávka po levnějších čínských výrobcích pomaleji než u její dražší konkurence.

Nicméně není možné říci, že vstup do WTO vyvolal nějakou větší změnu na podílu čistého vývozu na HDP. Vyrovnávání podílů konečné spotřeby a hrubých investic je jediná skutečnost, které si je možné povšimnout.

2.2.3 Přímé zahraniční investice

Nejprve definujeme pojem přímé zahraniční investice (dále jen PZI). PZI je tok peněz, který slouží k nákupu dlouhodobého podílu podniku v jiné zemi než je domácí zem investora. Je to suma, vlastního kapitálu akciové společnosti, reinvestic zisků a jiného dlouhodobého a krátkodobého kapitálu, vyjádřená jako platební bilance. (Foreign direct investment, 2014)

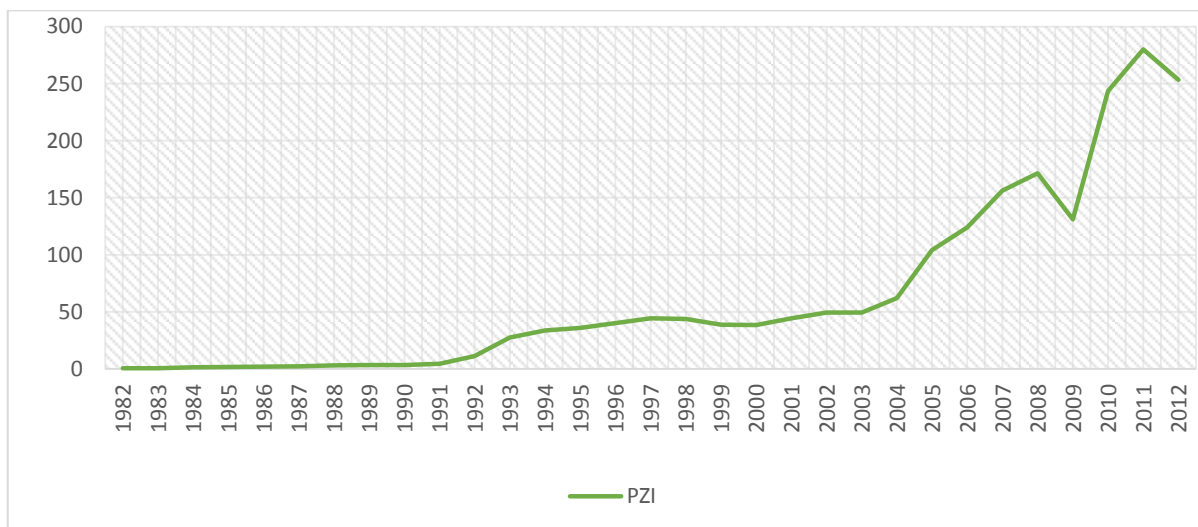
PZI hrály důležitou roli pro rozvoj čínské ekonomiky hned z několika důvodů. Zahraniční investoři do ČLR přinášeli nové technologie. Například v roce 2010 společnosti se zahraniční finanční účastí vytvářely přes 30 % průmyslové výroby, přes 22 % zisku, přičemž zaměstnávaly jen 10 % pracovní síly v tomto sektoru. Lepší technologie má tedy za následek značně vyšší produktivitu, než jsou schopny vytvářet ostatní společnosti.

Od otevření speciální ekonomických zón se toho v Číně hodně změnilo. V novém tisíciletí se v souladu s nařízeními WTO začíná Čína přecházet z ekonomického růstu zaměřeného na růst HDP na více vyvážený růst. Dramatický růst sektoru služeb zapříčinila jeho liberalizace do vstupu do WTO. Zatímco PZI ve výrobních podnicích vzrostla mezi roky 2000 a 2009 jen o 81 %, v podnicích zabývajících se službami to byl více než třináásobný růst.

Mezi lety 2000 a 2010 se do ČLR dostalo přes 20 % ze všech PZI, které přitekly do rozvojových ekonomik. V roce 2010 to bylo dokonce přes 240 miliard USD. Tradičně mezi nejdůležitější investory patří Hongkong, Tchaj-wan, Japonsko, EU nebo USA. Následující graf znázorňuje růst PZI od roku 1982. Na grafu jde vidět nárůst PZI po roce 1991 a akcelerace růstu po vstupu do WTO (Foreign Direct Investment, 2010)

Následující graf znázorňuje kolik hodnotu nových investic, které přitekly do čínské ekonomiky každý rok mezi lety 1982 a 2012.

Obrázek 8 Vývoj přílivu PZI v miliardách USD

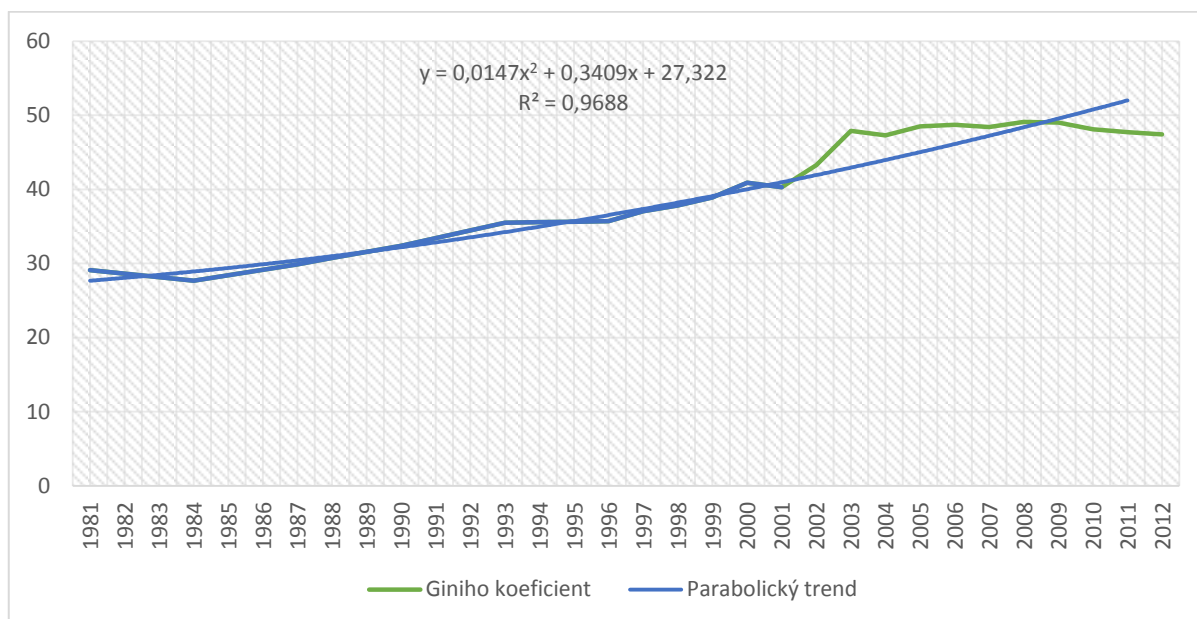
Zdroj: Vlastní zpracování dle Foreign direct investment, 2014

2.2.4 Rozdílnost v příjmech

Pro zjištění dopadu na nerovnost v příjmu obyvatel autor použil Giniho koeficient. Tento koeficient porovnává příjmy obyvatelstva s ideálním stavem, nabývá hodnot od 0 do 1, přičemž hodnota 0 znamená absolutní rovnost ve společnosti a 1 absolutní nerovnost. Často se používá místo hodnot 0 a 1 procentuální vyjádření od 0 % do 100 %. (Macek, 2008)

Bohužel jako mnoho údajů o čínské ekonomice, tak i hodnoty Giniho koeficientu se u různých zdrojů více nebo méně liší a jsou značně neúplné. Do roku 1996 měl autor k dispozici údaje jen s tříletým intervalem a tak předpokládal mezi roky lineární průběh růstu nebo poklesu. Tento předpoklad může výsledky RA značně zkreslit.

Obrázek 9 Vývoj Giniho koeficientu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Gini out of the bottle, 2013

U vývoje Giniho koeficientu do roku 2001 opět vyšel parabolický trend růstu s indexem determinace 0,9688, další relativně vhodné funkce byla exponenciála s indexem determinace 0,9576 nebo lineární funkce s indexem determinace 0,9551. I z grafu je viditelné, že zařazení do WTO zvedlo Giniho koeficient o téměř 19 % ze základní hodnoty 40,31 na 47,9 během prvních dvou let členství. Avšak tento skok byl jen chvilkový, za dalších 7 let vzrostl jenom o dvě procenta a v posledních letech dokonce klesá. Jenže to odporuje růstu paraboly, který ne jenom, že neustále pokračuje, ale také zrychluje. Porovnání skutečných dat a předpovězených je v následující tabulce.

- Vypočítány podle vzorce $y = 0,0147x^2 + 0,3409x + 27,322$

Tabulka 4 Porovnání hodnot skutečných a zjištěných pomocí RA

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Skutečné hodnoty	43,26	47,9	47,3	48,5	48,7	48,4	49,1	49	48,1	47,7	47,4
Hod. RA	41,9366	42,9	43,97	45,03	46,12	47,24	48,39	49,57	50,78	52,02	53,28

Zdroj: Vlastní zpracování dle Gini out of the bottle, 2013

Zprvu to vypadlo, že se nerovnost v příjmech čínských obyvatel bude neustále prohlubovat, nicméně tento trend oproti předpovědi téměř ihned zastavil. Je nutné připomenout, že regresní funkce také nepočítá s tím, že Giniho koeficient může nabývat pouze hodnot od 0 do 100 a tak pokud by se autor pokusil udělat předpověď například až do roku 2040, tak se dostane k nesmyslným hodnotám přes 100. Z RA nelze tedy určit trend růstu, WTO nerovnost prohloubilo a prohlubování již dále nepokračuje.

I přes zpomalení růstu indexu je Čína jednou z nejvíce nerovných ekonomik světa, co se příjmů týče. V roce 2012 se nacházela na 4. místě v celosvětovém žebříčku za první Jihoafrickou republikou, druhou Brazílií a třetí Nigerií. (Gini out of the bottle, 2013)

3 Ekonomické vztahy s EU

V následující kapitole se autor bude zabývat ekonomickými vztahy s Evropskou unií. Nejprve porovná ČLR s integračním celkem EU, poté krátce charakterizuje vývoj obchodních vztahů mezi nimi.

3.1 Evropská unie a Čína: krátká historie

První vztah s EU¹⁵ navázala Čína již v roce 1975, nicméně obavy ČLR o své bezpečí zajistily EU pouze druhořadou roli během studené války. Až reformy dalšího desetiletí daly za podklad růstu ekonomického spojení mezi oběma velmocemi. V roce 1985 obě strany podepsaly smlouvu obchodu a kooperaci.

Zlom ve vztahu mezi EU a ČLR ale nastal až v polovině devadesátých let, když si Čína začíná uvědomovat, že EU se stává ekonomickou velmocí. K tomuto uvědomění značně přispělo podepsání Maastrichtské dohody roku 1993, kdy Evropské společenství vytváří měnovou unii pod názvem Evropská unie. V roce 1995 EU vytváří první strategii na obchod s Čínou a o tři roky později obě strany spolu zasedají k prvnímu každoročnímu summitu k posílení vztahů mezi nimi. (Beneyto, 2013)

Nové tisíciletí přineslo pro obě strany velké změny. Čína byla v roce 2001 zařazena do WTO a následujícím roce EU zavedlo jednotnou měnu Euro. Jak EU tak ČLR si uvědomovaly vzrůstající důležitost toho druhého a tak se snažili vzájemné vztahy jenom prohloubit. V roce 2003 rychle rostoucí bilaterální obchod způsobil vytvoření několika dokumentů, které se na něj měly zaměřit. Například pro Čínu to znamenalo vytvoření vůbec prvního dokumentu, který se zaměřil na obchodní vztahy s určitým regionem a stanovil cíle, které by obě strany měly dodržovat. Ještě ve stejném roce na summitu uzavřely strategické partnerství. (Beneyto, 2013)

I přes silně rozvíjející partnerství se našlo několik neshod. V roce 2005 čínská vláda neuspěla s žádostí o stažení embarga na vývoz zbraní do Číny¹⁶. Podle ČLR je embargo diskriminační a v rozporu s uzavřeným strategickým partnerstvím. Naopak v roce 2007 byla EU ve 150 milionovém deficitu v obchodě s Čínou. Vzkaz zněl z EU jasně. Čína by měla splnit požadavky WTO, zrušit některá omezení na import, zvýšit ochranu

¹⁵ V té době ještě pod názvem Evropské společenství.

¹⁶ Embargo bylo uvaleno jako důsledek událostí na náměstí Nebeského míru v roce 1989.

duševního vlastnictví a zamezit dumpingovým praktikám. Svoji hrozbu pak podložila rázným snížením dotací na rozvoj Číny.

Tyto ještě mnohé jiné neshody zapříčinily na konci desetiletí značné převážení obchodních vztahů mezi oběma jednotkami. Evropské postoje směrem k Číně se přitvrdily a Čína začíná přistupovat ke vztahům s jednotlivými státy spíše než s EU jako celkem. (Beneyto, 2013)

3.2 Mezinárodní obchod mezi EU a Čínou

Nejprve několik faktů o obchodu mezi oběma stranami.

EU a Čína jsou nyní dvě největší obchodní tělesa na světě. Čína je druhým největším obchodním partnerem pro EU a EU prvním pro Čínu. Přestože ještě dvacet let zpátky obchod mezi nimi téměř neexistoval. V roce 2013 vzájemný trh zboží byl přes 428 miliard USD ročně a služeb necelých 50 miliard. S objemem skoro 280 miliard USD za rok 2013 je Čína největší exportér do států EU. Takto velký export vytváří deficit ve vzájemném obchodu přes 130 miliard USD ve stejném roce. Deficit v posledních letech má však tendenci klesat. Za poslední dva roky klesl ze 170 miliard o necelých 23 %. Je vytvářen především sektory obchodu, jako jsou kancelářské a telekomunikační produkty, textil, obuv, železo a ocel. Za pokles deficitu se zasloužilo především zvýšení exportu EU, i přesto že například do nesrovnatelně menší ekonomiky jako je Švýcarsko stále EU exportuje dva a půl krát více služeb než do ČLR. (Facts and figures, 2014)

Vzájemná spolupráce čelí i několika problémům. Porušování práv duševního vlastnictví zůstává nadále jeden z hlavních. V roce 2012 bylo 64 % všech zadržených falešných výrobků právě z ČLR. Obranné nástroje EU postihují jen malou část importu z Číny. V březnu roku 2014, bylo pouze 52 anti-dumpingových a tři anti-subvenční opatření vůči čínskému importu, postihující tak jenom 2 % z celého objemu. (Facts and figures, 2014)

Jako další příklad může posloužit nepřístupnost nebo jen obtížná přístupnost některých oblastí čínského trhu. Například na konci roku 2012 podíl zahraničních bank na čínském trhu byl jen 1,82 %. Jako jeden z hlavních příčin takto malé účasti je třeba nemožnost pro zahraniční právnické firmy zaměstnávat čínské právníky a navíc čínská

legislativa nedovoluje těmto firmám zúčastnit se zkoušek, které by jim zajistili kvalifikaci. (Facts and figures, 2014)

Mezi stranami je také značný nepoměr ve velikosti PZI. V roce 2012 PZI z Číny znamenaly jen 2,6 % ze všech zahraničních investic do EU, zatímco 20 % všech PZI EU mířilo do ČLR. Společnosti z EU tak investovali přes 15,5 miliardy Eur a opačným směrem přitekla zhruba polovina této částky, přesně 7,6 miliard. Nicméně ještě další část peněz z Číny lze vysledovat z Hongkongu nebo některé třetí státy. (Facts and figures, 2014)

Některé z těchto údajů podrobněji rozebere autor v následujícím textu.

3.2.1 Vývoj obchodu v posledním desetiletí

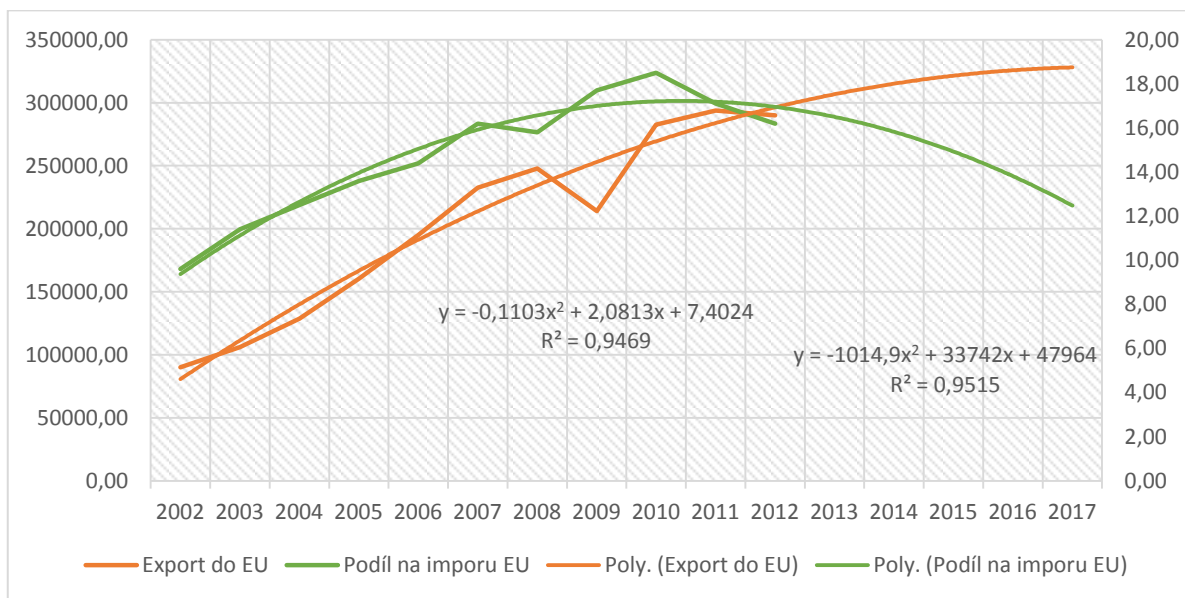
Jak již autor zmínil v předchozím textu, tak trh mezi oběma ekonomickými celky je jeden z největších trhů zboží světa. Objem 425 miliard euro pro Čínu, znamenal v roce 2012 více než 14 % celého trhu. Na druhém místě za EU byly USA s 12,4 % a poté následovaly až asijské státy Hongkong, Jižní Korea, Japonsko, Austrálie nebo Malajsie. Naopak pro EU byla Čína s podílem na celkovém objemu obchodu 12,5 % až druhý největší obchodní partner po USA (14,3 %). (Trade in goods with China, 2013)

3.2.2 Export z Číny do EU

V následující kapitole se autor pokusí pomocí dat z let 2002 až 2012 předpovědět budoucí vývoj čínského exportu pomocí metod RA a poté popíše strukturu exportu.

Na data čínského exportu do EU bude autor pohlížet ze dvou úhlů. Prvním bude absolutní velikost exportu v miliardách euro a druhým podíl importovaného zboží z Číny na celkové hodnotě zboží dovezeného do EU. Vývoj obou faktorů mezi roky 2002 a 2011 je zobrazen v následujícím grafu, společně s předpovědí následujících pěti let založené na RA.

Obrázek 10 Vývoj Exportu z Číny do EU a RA

Zdroj: Vlastní zpracování dle Trade in goods with China, 2013

Pro obě rozebírané metody vyšel parabolický trend růstu, avšak klesající hodnoty roku 2011 a 2012 zapříčinily, že parabola pro podíl už začala klesat. Tudiž podle velmi zjednodušených předpovědí RA by se měl podíl čínského importu na celkovém importu v nadcházejících stále zmenšovat, zatímco celkový objem importu by měl ještě několik následujících let růst. V následující tabulce je zobrazen předpokládaný průběh mezi roky 2013 až 2017.

- Vývoj čínského importu do EU počítán podle $y = -1014,9x^2 + 33742x + 47964$
- Podíl čínského importu do EU počítán podle $y = -0,1103x^2 + 2,0313x + 7,4024$

Tabulka 5 Předpokládaný vývoj Exportu z Číny do EU podle RA

	2013	2014	2015	2016	2017
Import do EU	306722,4	315091,9	321431,6	328021,6	328271,9
Podíl v %	16,49	15,82	14,92	13,80	10,91

Zdroj: Vlastní zpracování dle Trade in goods with China, 2013

Za deset let mezi roky 2002 a 2012 vzrostl export z ČLR do EU více jak třikrát, z 90 miliard euro na 290 miliard. Tedy prvního celého roku čínského členství ve WTO rostl import výrobků do EU průměrným tempem přesahujícím 13 % ročně, avšak toto tempo se v letech 2013 až 2015 bude podle výpočtu z výsledků RA zpomalovat až 3 % ročně. Ještě více viditelné zpomalení bude na podílu importu na celkovém, který by se měl v roce 2017 vrátit pomalu na úroveň, na které byl v roce 2002.

3.2.3 Složení čínského exportu do EU

K popisu výrobového složení importu z Číny bude autor používat rozdělení tzv. Standardní mezinárodní obchodní klasifikace (dále jen SITC) organizace Spojených národů, sloužící k číselnému označení a třídění výrobků.

Podle tabulky 6, která znázorňuje složení importovaného zboží v roce 2012, kolik procent v kategorii celkem bylo dovezeno z Číny a nárůst oproti předcházejícímu roku, bylo přes 96 % výrobků dovezených do EU z ČLR již předem zpracovaných v Číně. Více jak polovina výrobků byla z kategorie „stroje a transportní nástroje“. Do této kategorie patří jednak kancelářské potřeby, telekomunikační výrobky, specializované stroje ale také automobily. Především pak kancelářské a telekomunikační výrobky přispěly více jak 92 miliardami euro na celek, což znamenalo skoro třetinu veškerého dovozu z Číny. Naproti celkovému propadu o 1,3 procentních bodů v importu, „stroje a transportní nástroje“ narostly o 0,5 %. Jinými nezanedbatelnými kategoriemi importu z Číny je například „oblečení“ s 10 % celkové hodnoty nebo „jiné výrobky“ se skoro 20 % celého dovozu. Do kategorie „jiné výrobky“ například patří zbraně, hračky, šperky nebo umělecká díla. (Trade in goods with China, 2013)

Tabulka 6 Složení exportu Číny do EU podle SITC

	Hodnota	% z celku	% v kategorii	Růst v %
Celkem	289902	100,0	16.1	-1,3
Primární produkty	9569	3,3	1.1	-9,0
Zemědělské produkty	6562	2,3	4.1	-22,7
Jídlo	472	1,6	4.1	-1,4
Ryby	1611	0,6	8.1	-5,9
Nezpracované	1842	0,6	7.1	-6,7
Paliva a těžební produkty	3008	1,0	0,5	-20,0
Rudy a jiné minerály	692	0,2	1.1	-19,8

Paliva	315	0,1	0,1	-16,6
Ropa a ropné výrobky	281	0,1	0,1	7,3
Neželezné rudy	2001	0,7	5,1	-20,6
Zpracované výrobky	279099	96,3	29	-2,4
Železo a ocel	3524	1,2	13	-25,9
Chemikálie	12948	4,5	8	-0,5
Zdravotnické	2442	0,8	4,1	4,1
Jiné napůl zpracované	2334	8,1	27,1	2,0
Stroje a transportní nástroje	145394	50,2	32,3	0,5
Kancelářské a telekomunikační výrobky	92601	31,9	51,4	-0,8
Elektrické data procesní a kancelářské	42589	14,7	56,9	8,9
Telekomunikační	39857	13,8	50,6	4,1
Integrované oběhy a elektrické kompon.	10156	3,5	38	-36,2
Transportní nástroje	8762	3,0	8,1	-6,8
Automobily	2364	0,8	5,1	-2,2
Jiné stoje	44031	15,2	26,1	-41,1
Stroje vyrábějící elektřinu	301	1,0	8,1	-17,3
Neelektrické stroje	15399	5,3	22,1	6,6
Elektrické stroje	25622	8,8	38,4	-54,8
Textil	7126	2,5	33,7	-1,1
Oblečení	29326	10,1	41,9	-9,0
Jiné výrobky	57439	19,8	38,8	2,5
Jiné produkty	809	0,3	1,1	-13,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle Trade in goods with China, 2013

Údaje o podílu čínských výrobků na všech dovezených se podle kategorií značně liší. Například jen jedno procento železných rud dovezených do EU pochází z Číny, naopak každý druhý telekomunikační výrobek dovezený v roce 2012 byl čínského původu. Více jak 40 % oblečení bylo v roce 2012 dovezeno z Číny, 56 % všech kancelářských přístrojů mělo stejný původ. Čínské výrobky zaplavují evropský trh především tedy v tzv. high-tech sektorech nebo v textilním sektoru. (Trade in goods with China, 2013)

3.2.4 Export z EU do Číny

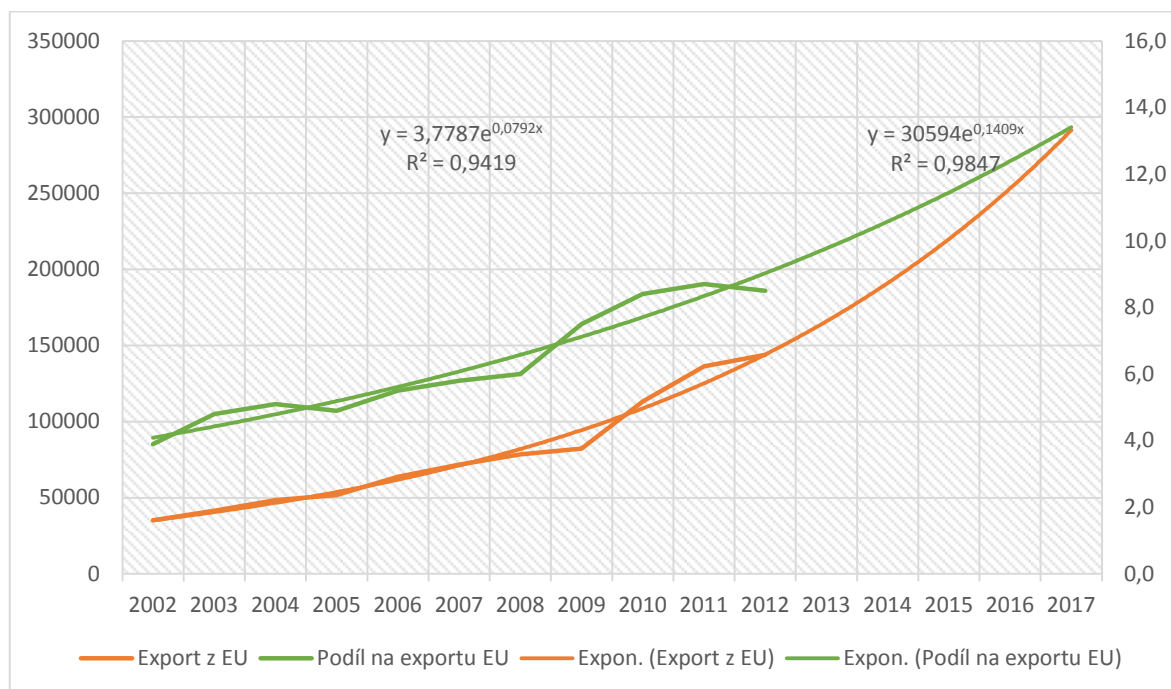
Obdobně jako v opačném případě, autor provede pomocí metod RA velmi zjednodušenou předpověď vývoje importovaného zboží z EU do Číny a podílu na celkovém exportovaném zboží z EU.

Ještě rychlejší než nárůst dovozu zboží z Číny do EU byl nárůst pohybu zboží opačným směrem. Z roku 2002, kdy byla jen něco málo přes 35 miliard euro, vzrostla hodnota

zboží více jak 4 krát na necelých 144 miliard euro. To znamená průměrný roční nárůst přes 15,5 %.

V následujícím grafu (obrázek 12) je zobrazen vývoj exportu z EU do Číny a jeho podíl na celkovém exportu EU. Dále také vyrovnané hodnoty RA a předpokládaný průběh dalších pěti let.

Obrázek 11 Vývoj Exportu z EU do Číny a RA

Zdroj: Vlastní zpracování dle Trade in goods with China, 2013

Na rozdíl od dovozu do EU z Číny, vývoz zboží má exponenciální trend. Z toho důvodu bude v obou přihlížených veličinách předpoklad v následujících pěti letech od roku 2012 dále růst. Hodnoty pro následujících pět období jsou zobrazeny v tabulce 7.

- Vývoj čínského importu do Číny počítán podle $y = 30594e^{0,1409x}$
- Podíl importu EU do Číny počítán podle $y = 3,7787e^{0,0792}$

Tabulka 7 Předpokládaný vývoj Exportu z EU do Číny podle RA

	2013	2014	2015	2016	2017
Import do ČLR	165936,3	191044	219950,8	253321,5	291547,8

Podíl v %	9,77	10,58	11,45	12,39	13,42
-----------	------	-------	-------	-------	-------

Zdroj: Vlastní zpracování dle Trade in goods with China, 2013

Podle autorovo předpovědi do roku 2017 vzroste import ze států EU do Číny na dvojnásobek roku 2012. To je zhruba stejně rychlý nárůst jako 15 % ročně mezi lety 2002 2012. I růst podílu bude pokračovat obdobným tempem, avšak na současnou úroveň USA, které byly v roce 2012 s podílem 17,3 % největším trhem pro exportované zboží EU, se nedostanou ani v roce 2017.

3.2.5 Složení exportu EU do Číny

Pro složení exportu bude autor opět používat třídění SITC

Tabulka 8 Složení exportu EU do Číny podle SITC

	Hodnota	% z celku	% v kategorii	Růst v %
Celkem	143833	100,0	8,5	5,5
Primární produkty	20257	14,1	6,8	11,8
				-
Zemědělské produkty	9275	6,5	7,3	50,9
Jídlo	4541	3,2	4,3	30,7
Ryby	312	0,2	7,9	24,6
Nezpracované	4733	3,3	20,7	3,8
Paliva a těžební produkty	10983	7,6	6,5	8,9
Rudy a jiné minerály	5098	3,5	26,3	-6,1
Paliva	1917	1,3	1,6	45,0
Ropa a ropné výrobky	1897	1,3	1,6	44,9
Neželezné rudy	3968	2,8	15,8	19,0
Zpracované výrobky	121815	84,7	9,1	-1,1
Železo a ocel	2167	1,5	5,1	-9,3
Chemikálie	16837	11,7	6,1	13,7
Zdravotnické	5138	3,6	4,6	29,1
Jiné napůl zpracované	6539	4,6	5,5	3,0
Stroje a transportní nástroje	84128	58,5	11,9	2,2
Kancelářské a telekomunikační výrobky	5126	3,6	6,4	4,0
Elektrické data procesní a kancelářské	1113	0,8	4,2	-2,7
Telekomunikační	2063	1,4	5,4	10,6
Integrované oběhy a elektrické komponenty	1951	1,4	12,5	1,6
Transportní nástroje	37405	26,0	13,7	13,0
Automobily	27431	19,1	15,9	14,8
Jiné stoje	40924	28,5	11,7	22,5

Stroje vyrábějící elektřinu	4386	3,1	8,3	51,3
Neelektrické stroje	27231	18,9	12,5	10,9
Elektrické stroje	9306	6,5	11,8	29,8
Textil	1054	0,7	6,1	9,2
Oblečení	831	0,6	3,7	32,2
Jiné výrobky	10228	7,1	6,7	14,0
Jiné produkty	1142	0,8	2,2	0,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle Trade in goods with China, 2013

Tabulka 8, která obdobně jako tabulka 6, zobrazuje rozdělené hodnoty zboží, importovaného do Číny původem z EU, podle kategorií. Dále podíl kategorie na celku, podíl kategorie na celkovém množství oné kategorie vyexportované z EU a nárůst oproti roku 2011.

Podle údajů z tabulky 6 je možné si povšimnout, že rozdělení je zcela odlišné od obchodu opačným směrem. Tato skutečnost je vcelku zřejmá, jelikož vyvážet a dovážet stejné druhy produktů mezi dvěma destinacemi by bylo nelogické. Stejně jako u exportu z Číny do EU, jsou za většinou z objemu importu již zpracované výrobky. Nepoměr mezi primárními, neboli surovými produkty a již zpracovanými produkty není tak velký. Primární produkty zastávají 14 % celkového vývozu, zhruba napůl je rozdělen mezi zemědělské produkty a paliva a těžební produkty. I tak většina objemu exportu z EU probíhala v roce 2012 pomocí již zpracovaných produktů, přesněji 84,7. Obdobně jako v předchozím případě přes 50 % bylo z kategorie „Stroje a transportní nástroje“. V této kategorii však většina exportu spadala na transportní nástroje, především pak automobily. Podobně velký podíl jako automobily, měla kategorie „neelektrické stroje“. Do této kategorie patří všechny nástroje, které nevyužívají elektřinu. Například šicí stroje, zahradní náčiní jako lopata, sekera a podobné. (Trade in goods with China, 2013)

Mezi roky 2011 a 2012 narostl export ze zemí EU do Číny o 5,5 %. Ne všechny kategorie se však podílely na tomto růstu. Například zemědělské produkty klesly až na polovinu, stejně jako stroje vyrábějící elektřinu a celá kategorie „jiné stroje“ klesla skoro o čtvrtinu. Na druhou stranu objemem velké kategorie jako transportní nástroje, chemikálie nebo paliva zaznamenaly nárůst a zapříčinily tak zvětšení exportu z EU.

USA byly pro EU jako celek v roce 2012 největší exportní destinace s více než dvakrát větším objemem vývozu než do ČLR. A z toho důvodu není podíl jednotlivých kategorií vývozu do Číny na celkovém vývozu, tak velký jako ve druhém směru. Za

zmínku tak stojí pětina podíl nezpracované zemědělské výroby, zhruba 26 % železných rud a jiných minerálů v primárních produktech. Ve zpracovaných produktech pak 10 % výrazně překračují automobily, neelektrické stroje, elektrické komponenty a celkově kategorie „Stroje a transportní nástroje“.

Z údajů předpovědi vyplývá, že by se saldo zahraničního obchodu mezi EU a Čínou při pokračování stávajícího trendu mělo ze schodku 146 miliard v roce 2012 zmenšit na schodek zhruba 30 miliard v roce 2017. (Trade in goods with China, 2013)

4 Vliv Číny na světovou ekonomiku

V následující kapitole se autor bude zabývat především dopady Číny na světovou ekonomiku. Především tedy dopady na životní prostředí, ochranou duševního vlastnictví, podhodnoceným kurzem Jüanu a čínskými devizovými rezervami.

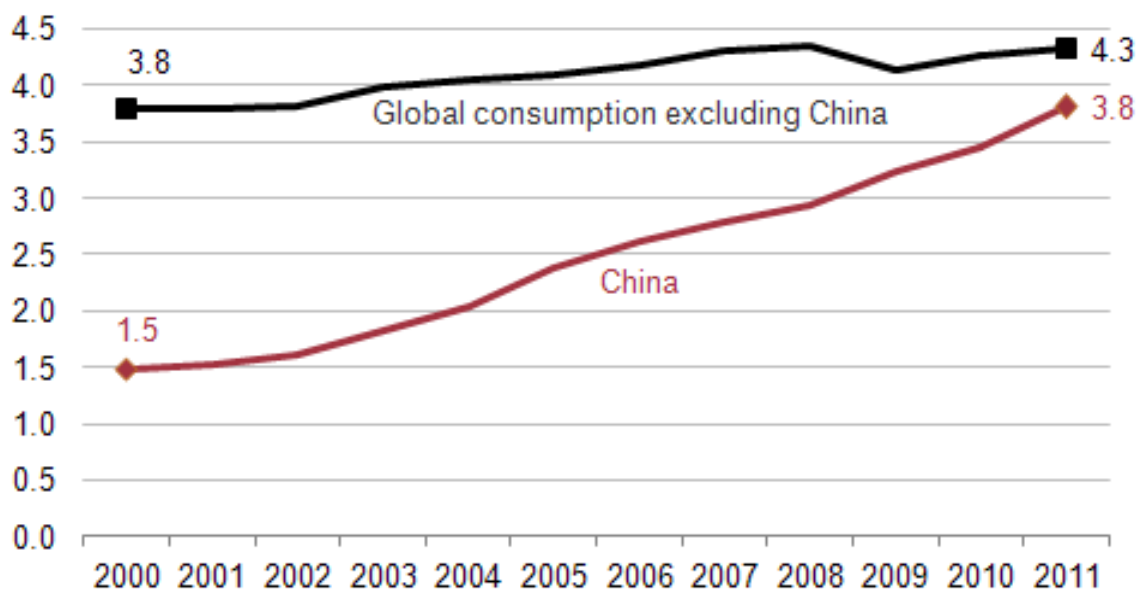
4.1 Životní prostředí

Obrovský růst čínské ekonomiky v posledních zhruba 40 letech sebou přinesl v mnohých případech neobnovitelné dopady na životní prostředí. Odlesňování spojené s přetěžováním pastvin a polí zdevastovalo sever a severozápad země. Farmáři museli ustoupit nově budovaným průmyslovým oblastem na východním pobřeží. Více jak čtvrtina Číny je nyní neobyvatelné pustina. Poušť Gobi roste každý rok zhruba o 5000 km². Alespoň jeden z těchto faktorů se dotknul skoro půl miliardy čínských obyvatel a z desítek milionů udělal bezdomovce. (The Great Leap Backward, 2007)

4.1.1 Znečištění ovzduší

Uhlí, které přinášelo energii a rozvoj do Číny nyní dusí vlastní obyvatele. V roce 2006 uhelná energie přinášela přibližně 70 % z celku, země spotřebovala 2,4 miliardy tun uhlí ve stejném roce. To je více než USA, Japonsko a Velká Británie dohromady. Autor v předchozích kapitolách uváděl, jak růst produktivity práce byl jedním z hlavních hnacích motorů rozvoje, pravdou však zůstává, že na výrobu zboží v hodnotě 10 000 USD bylo v roce 2006 v ČLR potřeba zhruba 6 krát více zdrojů než v USA a dokonce 7 krát více než v Japonsku. Ještě v roce 2000 čínská média předpovídala, že potrvá minimálně dvě desetiletí zvýšit dvojnásobně zvýšit spotřebu uhlí. Podle obrázku 13 to trvalo pouhých 8 let. (The Great Leap Backward, 2007)

Obrázek 12 Porovnání spotřeby uhlí Číny a zbytku světa v miliardách tun

Zdroj: China consumes nearly, 2013

Z obrázku 13 je vidět, že v roce 2000 ČLR využívala přibližně 28 % světové spotřeby uhlí. V roce 2011 to byla téměř polovina. Za prvních 11 let nového tisíciletí, se Čína zasloužila zhruba o 82 % nárůstu světové poptávky.

V roce 2007 bylo 16 z 20 nejvíce znečištěných měst světa čínských. Nejhůře na tom byla města jihovýchodní provincie Šan-si, která je bohatá na uhelné naleziště. K nedokonalému spalování uhlí se především ve velkých městech připojil velký rozvoj prodeje osobních automobilů. Je odhadováno, že přes 14 tisíc nových aut každý den vyjede na silnice. (The Great Leap Backward, 2007)

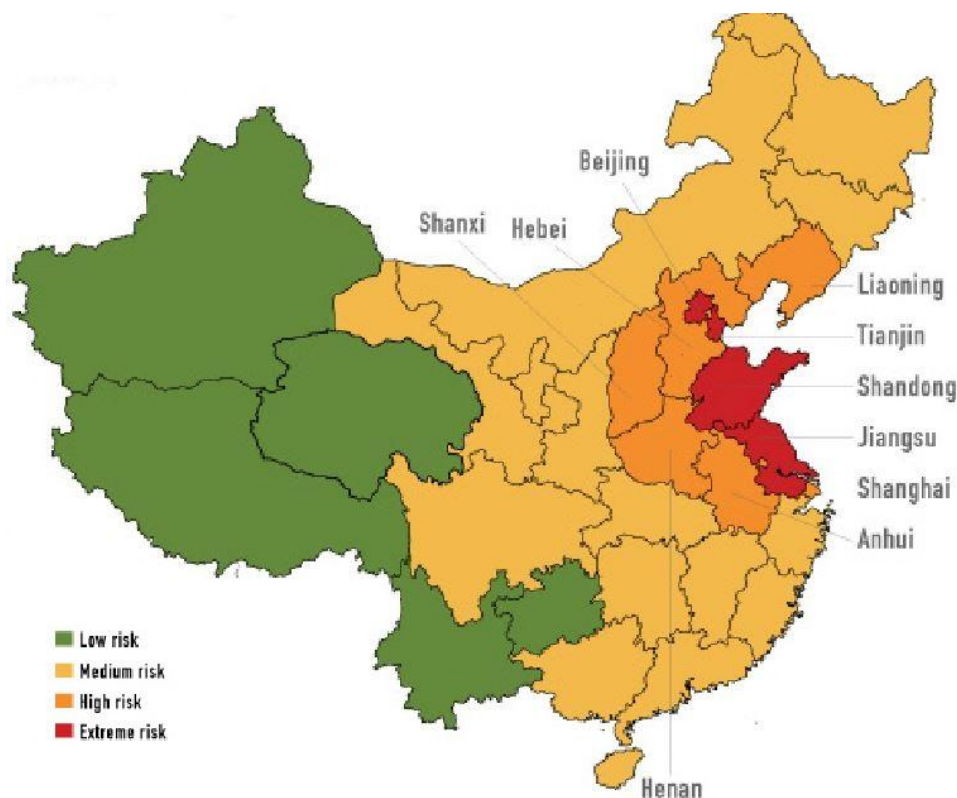
V roce 2007 Čína předskočila USA a stala se největším světovým producentem skleníkových plynů. O tři roky později mělo znečištění ovzduší za následek 1,2 milionů předčasných úmrtí. Situace dospěla tak daleko, že minulém roce čínští lékaři diagnostikovali rakovinu plic osmiletému pacientovi.

V Číně má mezi roky 2000 a 2030 dojít k přestěhování více než 400 milionů obyvatel do nově vybudovaných městských oblastí, které mají uspokojit zvyšující se poptávku po relativně levné pracovní síle. Nicméně většina nových budov je velmi energeticky náročná, v porovnání s Německem více jak dva a půl krát. (The Great Leap Backward, 2007)

4.1.2 Nedostatek a znečištění vody

Dalším problémem je nedostatek vody způsoben rychlým nárůstem spotřeby, plýtváním, znečištěním a nerovnou distribucí. Přes 600 čínských měst má méně vody než potřebuje a přes 100 z toho trpí závažným nedostatkem. Z obrázku 14 je vidět, že nejvíce jsou postižená průmyslová města na východu země. Bezpochyby zvyšující se spotřeba je největší problém, nicméně plýtvání má spotřebě nezanedbatelný podíl. Zhruba dvě třetiny vody jde na zavlažování a téměř polovina této vody je promrhána. Stejně se na plýtvání podílejí i průmyslové společnosti, které spotřebují zhruba o 10 až 20 % více vody než jejich protějšky z vyspělých zemí. V roce 2007 se dokonce ztratilo až 20 % vody kvůli nedokonalému těsnění potrubního systému. Je odhadováno, že 300 až 500 milionů lidí ve venkovských oblastech nemá přístup k potrubní vodě. Nedostatek vody v těchto oblastech je hlavní příčinou úmrtí u dětí do pěti let. (The Great Leap Backward, 2007)

Obrázek 13 Porovnání oblastí Číny na základě rizika nedostatku vody

Zdroj: Water: The next challenge, 2012

Drancování vodní zásoby má i vedlejší následky, například čerpáním podzemní vody vznikají pod velkými městy velké duté místnosti, do kterých se postupně propadají. Šanghaj v posledním desetiletí klesla skoro o dva metry. Pokles Pekingu měl za následek zničení potrubního vedení, továren, budov a dokonce ohrožovalo i největší letiště.

Nedostatek vody je z části způsoben také znečištěním vody. Skoro 90 % podzemní vody je nyní znečištěno a přes 70 % řek a rybníků je na tom obdobně. Přes 700 milionů obyvatel, pije znečištěnou vodu. V průzkumu z roku 2005 se ukázalo, že 23 % továren největších měst nenakládá s vodou podle předpisů předtím, než se jí zbaví. Dvě třetiny Žluté řeky, která poskytuje vodu 150 milionům obyvatel a 15 % zemědělské půdy jsou považovány jako nebezpečná pro pití a dokonce 10 % je klasifikováno jako odpadní voda.

Podle vědeckých předpovědí dvěma největším čínským řekám, Žluté a Jang-c'-ťiang, po roztání tibetských ledovců, ze kterých berou většinu své vody, hrozí, že přetečou a poté vyschnou. (The Great Leap Backward, 2007)

4.1.3 Dopady na svět

Již delší dobu se ze sousedních států Číny, především pak Japonska a Jižní Koreje, ozývá stěžování na kyselé deště¹⁷ způsobené emisemi čínských továren poháněných uhlím. V posledních letech však dosahují přímo viditelné efekty mnohem dál. Podle studií v některých dnech v americké metropoli Los Angeles lze vyzorovat, že až čtvrtina složek znečišťujících ovzduší pochází z Číny. Původ zvyšujícího se obsahu rtuti v americké půdě lze také přisuzovat k továrnám používající uhlí v ČLR. Větší množství rtuti může způsobit defekty u nově narozených dětí. 25 až 40% světových emisí rtuti pochází právě z Číny.

Aktivita společností podnikajících na čínské půdě mají dopad i na světové vodní zásoby. Podle Světového fondu na ochranu přírody je Čína největším znečišťovatelem Pacifického oceánu. Nejvíce postižené je však Pochajské moře na východním pobřeží Číny. Skoro žádná řeka, která do něj vplouvá, není čistá. Obsah těžkých kovů na jeho dnu je nyní až 2 000 krát větší než sou čínské předpisy. Moře kdysi bylo známé pro lov

¹⁷ Déšť se sníženým pH faktorem, který vzniká při smíchání dešťové vody s oxidem siřičitým nebo oxidem dusíku a ty vznikají při spalování fosilních paliv.

krevet. Avšak od roku 1990 poklesl tamější lov krevet až o 90 %. Obdobně je na tom Východočínské moře, které dříve bylo jedna z největších destinací rybolovu a nyní je z 80 % nevyhovující pro rybolov. (The Great Leap Backward, 2007)

Jak již autor dříve zmínil, Čína je nyní největším producentem skleníkových plynů. Tím pádem nejvíce přispívá rychle rostoucím klimatickým změnám. Pokud bude pokračovat nastávající trend Číny, tak je možné, že do dvaceti let produkce oxidu uhličitého až dvojnásobně přesáhne celkovou produkci zemí OECD¹⁸. (The Great Leap Backward, 2007)

Zvyšující se spotřeba Číny vytváří tlak také na ostatní státy. Potřeba dřeva se od roku 1993 více než ztrojnásobila a ČLR není v tomto ohledu soběstačná. Pro zajištění pokračování růstu, tak využívá suroviny z Afriky, Latinské Ameriky a Jihovýchodní Asie. Čína je největším importérem nelegálně těžného dřeva, podle odhadů to může být až polovina celého objemu. Například kambodžská vláda v roce 2006 ignorovala svoje vlastní zákony a udělila čínské společnosti koncesi na těžbu dřeva, která až dvaceti násobně přesahovala maximální limit. (The Great Leap Backward, 2007)

4.1.4 Vládní zásah

V posledních pár letech se opravdu zdá, že čínská vláda otočila svůj přístup o 180 stupňů a směřuje k zelené ekonomice. Nicméně uvědomění si dopadu svých aktivit na čínské a světové životní prostředí za změnou nehledejme. Většími důvody pro změnu je strach z nepřímých dopadů na pokračování ekonomického růstu, zdraví obyvatel, sociální stabilita a reputace státu.

Čínu stojí ničení životního prostředí zhruba 8 až 12 % HDP každý rok. Podle odhadů čínských medií v roce 2007 znečištění vody stálo přes 35 miliard USD, znečištění vzduchu 27,5 miliard, kyselá deště 13 miliard, desertifikace 6 miliard a znehodnocení zemědělské výroby 2,5 miliardy. Znečištěné ovzduší mělo za následek zvýšení výskytu rakovin plic. Podle Světové banky každý rok na nemoci spojené s nekvalitním ovzduším umírá až 750 tisíc lidí. Dále znečištěné zdroje vody jsou důvodem růstu trávicího traktu, rakovin nebo leukemie. Růst internetového připojení seznámil mnoho lidí se stavem, ve kterém se země nachází a dal tak za vznik sociálním nepokojům.

¹⁸ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Členy jsou státy jako USA, Velká Británie, Japonsko, Německo, Španělsko, Česká republika a další.

Obyvatelstvo začalo protestovat jako výraz nesouhlasu s počínáním vlády. V roce 2005 to mohlo být až 1000 různých protestů týdně po celé zemi. (The Great Leap Backward, 2007)

Poprvé se tak komunistická vláda Číny začíná v pětiletém plánu roku 2005 zabývat více tímto problémem. Desetina energie v roce 2010 měla pocházet z obnovitelných zdrojů, měly se navýšit výdaje na ochranu životního prostředí na 1,6 % HDP, snížit energetická náročnost o 20 %, spotřeba vody o 30 % a mnoho jiných opatření. Tyto cíle byly ale nereálné a problém pokračoval až do dalšího desetiletí více méně ve stejném tempu. (The Great Leap Backward, 2007)

V roce 2013 prohlásil nový čínský premiér, že jeho vláda ukáže větší iniciativu při nakládání s odstraněním následků této katastrofy. Od roku 2014 na 15 tisíc čínských společností, včetně státně vlastněných musí pravidelně předkládat dokumenty o velikosti emisí do ovzduší a vody. Během následujících pěti let má vláda plán vynaložit více jak 275 miliard USD na očištění ovzduší. Od roku 2010 je Čína také jedním z největších investorů do obnovitelné energie s investicemi přes 300 miliard USD naplánovaných do roku 2015. Například během prvních deseti měsíců roku 2013 57 % nových závodů vyrábělo elektřinu z obnovitelných zdrojů. (China's Environmental Crisis, 2014)

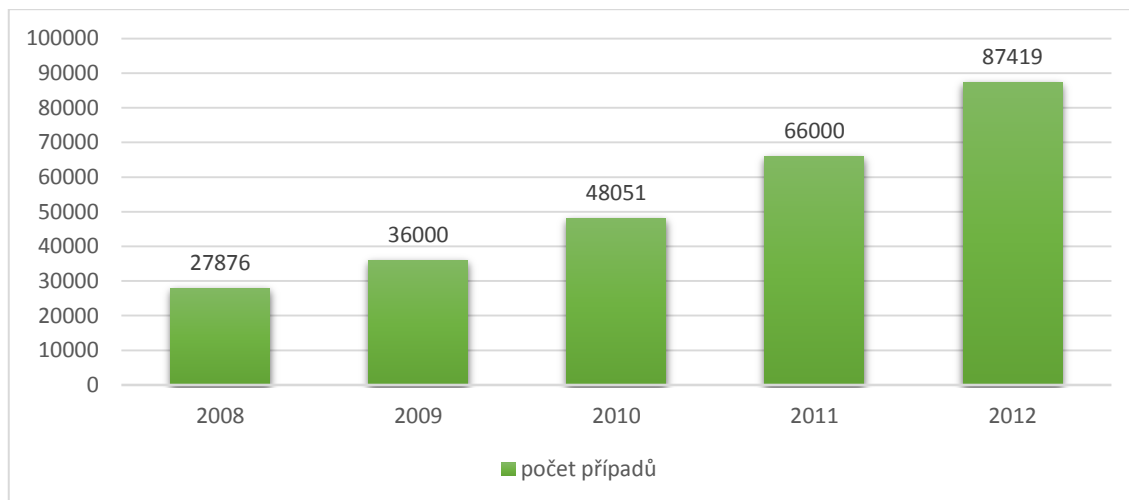
4.2 Porušování práv duševního vlastnictví

Padělání zboží je na první pohled asi nejvíce viditelný dopad čínských ekonomických aktivit. V očích velké části obyvatel to dospělo do takové fáze, že často pouhá fráze na výrobku „made in China“ značí nekvalitní, levný nebo dokonce padělaný produkt.

V posledních dvou desetiletí se počet případů porušování práv čínskými společnostmi neustále zvyšuje. Následující obrázek znázorňuje vývoj počtu žalob kvůli porušování práv duševního vlastnictví v Číně v mezi roky 2008 a 2012.

Za pouhých pět let se více jak třikrát zvýšil počet případů, to znamená průměrný nárůst zhruba o třetinu každý rok. Z 87 tisíc případů v roce 2012, bylo 53 tisíc o porušování autorského práva, zhruba 20 tisíc o porušování ochranných známek, 10 tisíc o porušování patentů, 46 případů porušování dohody o technologii a zhruba tisíc zahrnovalo nekalou soutěž. (China Issues White Paper, 2013)

Obrázek 14 Vývoj počtu případů žalob souvisejících s porušováním práv duševního vlastnictví

Zdroj: Vlastní zpracování dle China Issues White Paper, 2013

Podobně jako s problémem životního prostředí tak i s porušováním duševního vlastnictví se v novém desetiletí čínská vláda rozhodla poprat. Podle dokumentu vydaného v roce 2012 se zaměří na tři hlavní aspekty.

První byl vytvoření pilotního projektu sjednocení souzení porušování těchto práv. Do konce roku 2012 mělo tohoto projektu zúčastnit 5 vyšších, 59 středních a 69 nejnižších soudů. Na konci roku vrchní čínský soud ustanovil 83 středních a 141 nejnižších soudů s jurisdikcí pro základní soudní řízení týkající se porušování práv duševního vlastnictví. (China Issues White Paper, 2013)

Druhým bylo zajištění konzistence v posuzování stejných případů. Vrchní soud vybral 34 typických případů z roku 2011, které měly představovat precedenty pro obdobné případy. Mimo jiné také sestavil 44 nejčastějších problémů týkajících se aplikace tohoto práva. Komunistická vláda také doplnila šest hlavních zákonů zahrnujících duševní vlastnictví. Přesněji patentový zákon, zákon o ochranné známce, zákon o autorském právu, občanský zákoník, regulace na patentové komise a zákoníku práce. (China Issues White Paper, 2013)

Posledním bylo vytvoření profesionálního týmu, který se bude problémy porušování práv duševního vlastnictví zabývat. Tým byl vytvořen z vzdělaných lidí, kteří již měli s podobnými případy zkušenosti. Na konci roku 2012 bylo v Číně přes 420 tribunálů na právo duševního vlastnictví s 2 759 soudci. (China Issues White Paper, 2013)

4.3 Podhodnocování kurzu Čínského jüanu a devizové rezervy

Rychle rostoucí ekonomická velmoc Čína byla v posledních desítkách let často kritizována za manipulaci s kurzem čínské měny. Relativně nízký kurz juanu byl jeden z hlavních důvodů vzestupu čínské ekonomiky. Zjednodušeně řečeno nízký kurz vůči americkému dolaru znamenal pro zahraniční firmy, že je levnější vybudovat firmu v Číně než ve zbytku světa.

Levnější juan znamenal také, že importované zboží z Číny je levnější, což zvyšuje poptávku a zvýšená poptávka dává prostor pro vytvoření nových pracovních pozic. Právě vytvoření nových pozic je jeden z hlavních důvodů proč vláda drží kurz, tak nízko. Čína sama o sobě by téměř jistě nebyla schopna vytvořit pracovní místa pro svoje obyvatelstvo. Se zvětšující se nezaměstnaností a nedokonalým systémem sociálního zabezpečení by se v Číně zvětšovala chudoba a to by pravděpodobně vyvolalo mezi obyvatelstvem nepokoje. (China's currency policy, 2011)

Čínská vláda zakládá na příkladu, že většina silných ekonomik světa vzrostla právě na systému růstu vedeného exportem, z toho důvodu je kladen vysoký důraz na zachování relativně nízkých cen čínského zboží.

Již od poloviny devadesátých let se Čína snažila zajistit stabilní prostředí pro investory pomocí stabilního kurzu 8,28 jüanu za USD.¹⁹ K zajištění stabilního kurz musela čínská centrální banka nakupovat a prodávat (především nakupovat) velké množství dolarových aktiv. Tento stav trval až do roku 2005, kdy došlo k reformě měnové politiky. Kurz se jednorázově změnil na 8,11 jüanu/USD a bylo povolena fluktuace 0,3 %²⁰ denně na základě trhu. Kurz postupně klesal až do roku 2008, když zhruba v půlce července byla aprece²¹ pozastavena z důvodu klesající poptávky po čínském zboží způsobeným krizí. V roce 2010 dala čínská centrální banka zelenou pokračování aprece měny. Hned během prvního měsíce kurz vůči americkému dolaru poklesl zhruba o 10 %. (China's currency policy, 2011)

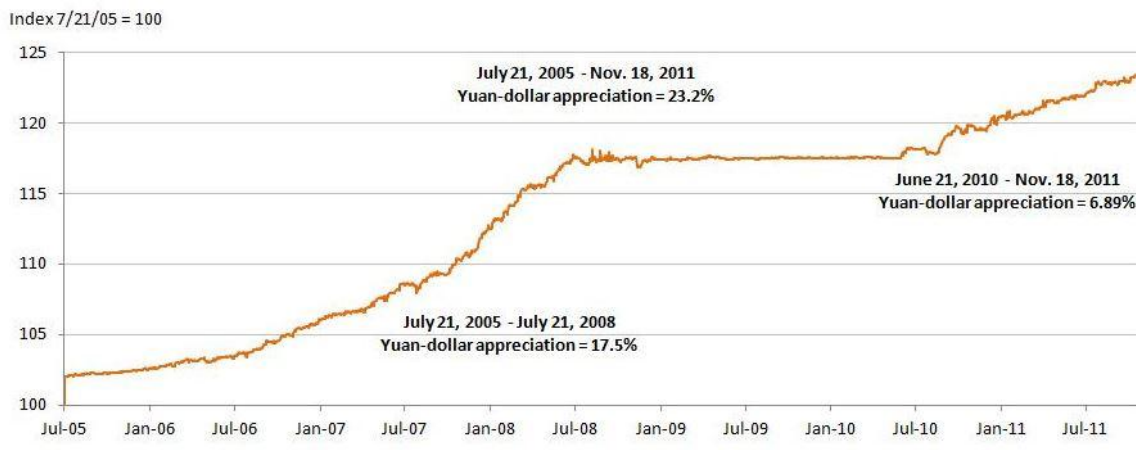
Na následujícím grafu je zobrazen vývoj kurzu mezi americkou a čínskou měnou z pohledu amerického dolaru od roku 2005 do roku 2011.

¹⁹ Po roce 1994 dochází k sjednocení dvojího kurzu amerického dolaru na jeden, který byl 8,7 jüanu/USD. V roce 1997 byl upraven na 8,28.

²⁰ Později změněno na 0,5 % denně.

²¹ Odborný název pro zhodnocování měny

Obrázek 15 Apreciace jüanu vůči dolaru

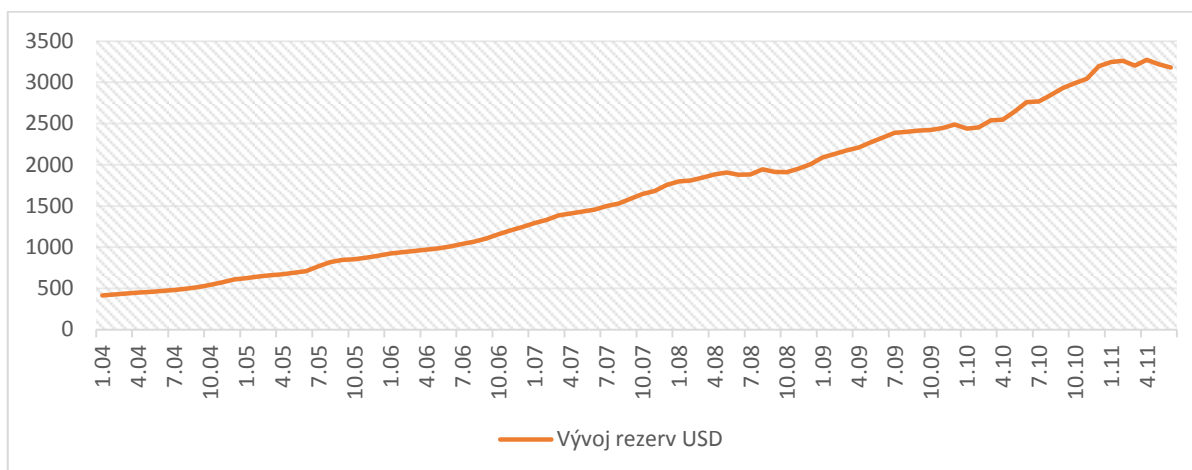

Zdroj: Chinese Yuan, 2012

Nicméně mnoho odborníků se shoduje, že nebyt čínských zásahů tak appreciace jüanu probíhá mnohem rychlejším tempem. Hlavním důvodem proč kurz klesá tak pomalým tempem je obrovská akumulace rezerv v zahraničních měnách čínskou vládou.

Kladné saldo obchodní bilance se zahraničím dává Číně možnost nákupu deviz v zahraniční měně, především v USD. Čína sama o sobě tak dokáže vytvořit velkou poptávku po cizí měně, což drží její kurz relativně stabilní vůči jüanu. Nejlépe lze tento fakt pozorovat vývoji rezerv amerického dolaru z následujícího grafu.

Obrázek 16 Vývoj rezerv USD Číny

Zdroj: Vlastní zpracování dle China's foreign exchange reserves, 2012

Pro udržení stabilního měnového vývoje Čína zvýšila mezi roky 2004 a 2013 objem zahraničních rezerv skoro osm krát. V roce 2013 byla ČLR největším držitelem zahraničních rezerv.

Čínská manipulace s měnovým kurzem je pro světovou ekonomiku důležitá z důvodu, že Číně poskytuje neférovou výhodu oproti ostatním ekonomikám. Autor v předchozích kapitolách uváděl, že za hlavními důvody pro ekonomický růst Číny je možné považovat zahraniční investice, modernizaci, zapojení do světového obchodu, zvýšení produktivity práce a podobné. Každý z těchto faktorů byl bezpochyby velice důležitý, ale více méně opakovatelný v některé jiné rozvojové ekonomice jako je třeba Indie nebo Brazílie. Udržování vysokého kurzu však dalo ČLR výhodu, která výrazně akcelerovala její vývoj. (Why China keeps its currency undervalued, 2010)

Ekonomové odhadují, že takto podporovaný zahraniční trh připravil například Indii o miliardy USD ročně. Manipulovaný trh, tak způsobuje, že mnoho pobídek, které by mohly jít do jiných zemí, skončí v Číně. Dochází tak k nerovnému alokaci finančních prostředků a Čína, tak těží na úkor jiných států.

Velké množství zahraničních rezerv vyvolává i další obavy. Pokud by se Čína například rozhodla rozprodat zásoby americké měny, mohlo by to vyvolat další světovou finanční krizi, při které by byla nejvíce zasažena právě americká ekonomika. Nicméně je velice nepravděpodobné, že se něco podobného stane. Je v samotném zájmu Číny zachovat relativní ekonomickou stabilitu svého největšího obchodního partnera. Navíc pokud by rozprodal rezervy tak hodnota jüanu značně vzroste, což sníží konkurenceschopnost exportovaného zboží. Pro ekonomiku, která je založena na exportu a obchodních vztazích se zahraničím, by bylo něco podobného značně nelogické. (Why China keeps its currency undervalued, 2010)

4.4 Dopad čínského růstu na ceny komodit

Za posledních 30 let měl zázračný ekonomický růst Číny dopad na svět v mnoha oblastech. Jeden nejvíce viditelných byl pak dopad na ceny komodit na světových trzích. Změnu je možné nalézt téměř na cenách všech komodit, kromě těch, které ČLR produkuje pro sebe v dostatečném množství jako je například hliník. Poptávka většiny ostatních se během posledních 20 let minimálně zdvojnásobila. Čína se řadí mezi první

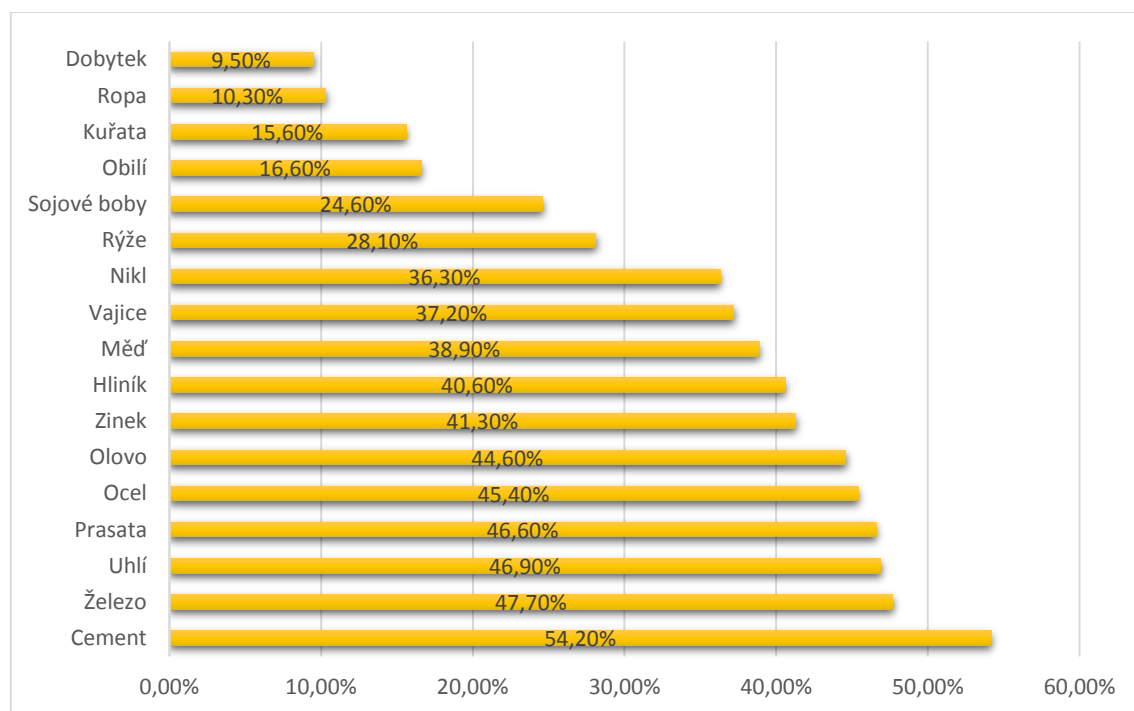
tří spotřebitele ve spotřebě většiny zemědělských surovin, základních kovů a energie. Jednou z výjimek je káva, u které se pohybovala až kolem 40. místa. (China's Demand, 2011)

Takto obrovský nárůst poptávky měl za následek rekordní ceny některých surovin, z čeho mohly profitovat státy na ně bohaté. Nejvíce pozorovatelný tento jev byl na obchodní bilanci států, jako je Austrálie, Kanada, Jihoafrická republika nebo Brazílie.

Není možné připisovat zásluhy za zvyšování cen komodit posledních desetiletí jen Číně. Další rozvojové země, při své zvýšené potřebě surových materiálů, bezesporu měly na něm také podíl, nicméně nejvyšší váha lze přisoudit právě ČLR. (China's Demand, 2011)

V následujícím grafu je zobrazen podíl čínské spotřeby vybraných surovin na světové v roce 2011.

Obrázek 17 Podíl čínské spotřeby jednotlivých komodit na světové v roce 2011

Zdroj: Vlastní zpracování dle China's Demand, 2011

Čína někdy bývá označována jako továrna světa a každá továrna potřebuje velké množství surovin. Podle sčítání obyvatel žilo v Číně v roce 2010 zhruba 1,3 miliardy

obyvatel, což je asi 18,5 % obyvatel světa. Z porovnání tohoto čísla a obrázku 18 je vidět, jak velký nepoměr surovin Čína spotřebuje.

U skoro žádné komodity si ČLR není soběstačná a proto je důležitý import těchto komodit. To dává příležitost zbohatnutí zemím, které mají potřebných surovin dost. Čínská poptávka stále roste, například v roce 2009 import železa od dvou největších dodavatelů, Austrálie a Brazílie, vzrostla o 42 %, celkově pak o 40 %. (China's Demand, 2011)

Přestože má Čína velká naleziště uhlí začínají vznikat obavy, že velká spotřeba by mohla všechny zásoby spotřebovat a vyvolat tak na trhu cenový šok. Ještě v roce 2003 Čína vyprodukovala zhruba 1,6 miliard tun uhlí a z toho 80 milionů tun šlo na export, v roce 2011 i přes skoro dvojnásobné zvýšení produkce na 3 miliardy tun musela dodatečných 164 milionů importovat, aby vůbec zabezpečila svojí produkci. (China's Demand, 2011)

Pro země, které jsou značně závislé na vývozu surovin do Číny, to přináší negativa i pozitiva. Například výrazné zvýšení cen komodit zajistilo, že ekonomická krize v roce 2008 se téměř nedotkla zemí, které ve větší míře vyvázejí suroviny do Číny.

Zvyšování ceny komodit a čínská spotřeba dává tak možnost zbohatnout jiným zemím. Avšak mnoho odborníků varuje před velkou závislostí na vývozu do Číny. Optimisté předpokládají, že čínská ekonomika bude neustále růst. Většina odborníků však přirovnává růst Číny k nafukující se bublině, která může kdykoliv prasknout a sebou vzít kohokoliv kdo se jí bude držet.

Obrázek 18 Vývoj průměrné ceny komodit za uplynulých 200 let

Zdroj: China's Demand, 2011

Nikdy za uplynulých 200 let nerostly ceny komodit tak rychle jako v posledních 10 letech a jestli něco graf vývoje (obrázek 19) těchto cen ukazuje, tak že po každém nárůstu přišel menší nebo větší pád. Tím, jestli nebo za jak dlouho se bude historie znova opakovat, si však nemůže být jistý nikdo.

Závěr

Čínská lidová republika od svého vzniku v roce 1949 prodělala mnoho změn. I přes relativní zachování své komunistické tváře se stala největším obchodním objektem světa. Růst založený značně založený na exportu byl podporován modernizací, s tím spojenou větší produktivitou práce, zahraničními investory a podhodnoceným kurzem čínské měny. Všechny zmíněné vlivy společně s mnoho dalšími zapříčinily, že se na počátku nového tisíciletí Čína vynořila jako jedna z absolutních světových velmocí.

Vstup do Světové obchodní organizace v roce 2001 jenom akceleroval už tak rychlý růst zahraničního obchodu. Se vznikem nových obchodních příležitostí a částečnou liberalizací trhu čínská ekonomika jenom kvetla. Po necelých deseti letech zapojení do WTO se v roce 2011 Čína stává druhou největší ekonomikou světa za Spojenými státy.

Model čínského růstu však není optimální. Oddělení speciálních oblastí zaměřených na zahraniční obchod v polovině osmdesátých let a přikládání větší důležitosti městskému obyvatelstvu na úkor venkovského vytvořilo podstatnou ekonomickou nerovnost, která přetrvává dodnes. Ve stejné době vytvořený systém dvojího trhu a špatná kontrola zase vytvořila velkou míru korupce.

Aktivita Číny měly dopad i na zbytek světa. Přílišná závislost na uhelné energii a nedodržování emisních regulí má za následek, že je největším znečišťovatelem životního prostředí. Životní prostředí poškozují, ale i nepřímo, když svojí vysokou poptávkou více méně nutí některé státy, aby přetěžovaly i to svoje. U mnoho komodit jako je právě uhlí ČLR využívá skoro půlku spotřeby celého světa a skoro u žádné si není soběstačná. Z toho vyplývá riziko přílišného vlivu na ceny světového trhu komodit, tudíž jakákoliv větší krize čínské ekonomiky by pravdě podobně vyvolala i krizi celosvětového měřítka.

Podle názoru autora práce lze samozřejmě najít pozitiva ekonomického přístupu Číny. Ať už to je možnost získání levnějšího produktu, snížení nákladů na výrobu pro některé společnosti nebo možnost zisku pro země bohaté na suroviny, nepřekračují tyto pozitiva rizika, které sebou Čína přináší.

Čína se většinu svých neduhů snaží již delší dobu řešit, avšak podaří-li se jí to, zůstává zatím otázkou.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Porovnání indexu determinace	30
Tabulka 2 Porovnání hodnot skutečných a zjištěných RA pro export.....	30
Tabulka 3 Porovnání hodnot skutečných a zjištěných RA pro import	30
Tabulka 4 Porovnání hodnot skutečných a zjištěných pomocí RA	34
Tabulka 5 Předpokládaný vývoj Exportu z Číny do EU podle RA	39
Tabulka 6 Složení exportu Číny do EU podle SITC	40
Tabulka 7 Předpokládaný vývoj Exportu z EU do Číny podle RA	42
Tabulka 8 Složení exportu EU do Číny podle SITC	43

Seznam obrázků

Obrázek 1 Speciální ekonomické zóny.....	15
Obrázek 2 Nárůst reálného HDP v %.....	17
Obrázek 3 Vývoj HDP v poreformní Číně v miliardách Juenů.....	18
Obrázek 4 Porovnání HDP na osobu jednotlivých provincií s jinými státy.....	20
Obrázek 5 Porovnání růstu platů.....	21
Obrázek 6 Vývoj zahraničního obchodu.....	29
Obrázek 7 Složení HDP Číny.....	31
Obrázek 8 Vývoj přílivu PZI v miliardách USD.....	33
Obrázek 9 Vývoj Giniho koeficientu.....	34
Obrázek 10 Vývoj Exportu z Číny do EU a RA.....	39
Obrázek 11 Vývoj Exportu z EU do Číny a RA.....	42
Obrázek 12 Porovnání spotřeby uhlí Číny a zbytku světa v miliardách tun.....	47
Obrázek 13 Porovnání oblastí Číny na základě rizika nedostatku vody.....	48
Obrázek 14 Vývoj počtu případů žalob souvisejících s porušováním práv duševního vlastnictví.....	52
Obrázek 15 Aperciace jüanu vůči dolaru.....	54
Obrázek 16 Vývoj rezerv USD Číny.....	54
Obrázek 17 Podíl čínské spotřeby jednotlivých komodit na světové v roce 2011.....	56
Obrázek 18 Vývoj průměrné ceny komodit za uplynulých 200 let.....	58

Seznam zkratek

ASEAN = Sdružení národů jihovýchodní Asie

ČLR = Čínská lidová republika

EU = Evropská unie

HDP = Hrubý domácí produkt

HK = Hongkong

KA = Korelační analýza

PZI = Přímé zahraniční investice

RA = Regresní analýza

SITC = Standardní mezinárodní klasifikace zboží

TRIPS = Aspekty práv duševního vlastnictví spojeného s obchodem

USA = Spojené státy americké

USD = Americký dolar

WTO = Světová obchodní organizace

Seznam použité literatury

Bibliografie

1. BENEYTO, José María. *978-84-15382-97-3*. Madrid: Fundación Universitaria San Pablo CEU, 2013. ISBN 978-841-5382-973.
2. BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. *Průvodce základními statistickými metodami*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 272 s. ISBN 978-80-247-3243-5.
3. FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Překlad Martin Hála, Jana Hollanová, Olga Lomová. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1998, 656 s. Dějiny států (Nakladatelství Lidové noviny). ISBN 80-710-6249-9.
4. HU, Zulu a Mohsin S KHAN. *Why is China growing so fast?*. Washington: International Monetary Fund, 1997, iii, 10 s. Economic issues, 8. ISBN 15-577-5641-4.
5. CHOW, Gregory C. *Interpreting China's economy*. Hackensack, N.J.: World Scientific, c2010, viii, 288 p. ISBN 98-143-1794-2.
6. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 332 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.
7. MACEK, Jan. *Ekonomická a sociální statistika*. 1. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2008, 240 s. ISBN 978-80-7043-642-4.
8. MIRSKY, Jonathan. *The Britannica guide to modern China a comprehensive introduction to the world's new economic giant*. London: Robinson/Brittanica, 2008. ISBN 978-159-3392-253.
9. YUEH, Linda Y. *The economy of China*. Cheltenham: Edward Elgar, c2010, xii, 249 p. ISBN 18-454-2194-9.

Elektronické zdroje

1. Behind the mask. *Economist.com* [online]. 2004 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/2495113>
2. Comparing Chinese provinces with countries. In: *Economist.com* [online]. 2011 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://www.economist.com/content/all_parities_china

3. Corruption in china. *Chinacenter.net* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.chinacenter.net/growth-and-corruption-in-china/>
4. Devět komentářů ke komunistické straně. In: *Velkaepocha.sk* [online]. 2006 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/20060312129/Devet-komentaru-ke-komunisticke-strane-Cast-VII-Historie-zabijeni-Cinske-Komunisticke-strany.html>
5. Emerging China. In: *2012books.lardbucket.org/* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://2012books.lardbucket.org/books/regional-geography-of-the-world-globalization-people-and-places/s13-02-emerging-china.html>
6. Facts and figures on EU-China trade. In: *Ec.europa.eu* [online]. 2014 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/september/tradoc_144591.pdf
7. Foreign Direct Investment – the China story. In: *Wordbank.org* [online]. 2010 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2010/07/16/foreign-direct-investment-china-story>
8. Foreign direct investment. In: *Worldbank.org* [online]. 2014 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>
9. GDP. In: *Chinability.com* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.chinability.com/GDP.htm>
10. Gini out of the bottle. In: *Economist.com* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/china/21570749-gini-out-bottle>
11. Gross Domestic Product by Expenditure Approach. In: *Quandl.com* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.quandl.com/STATCHINA/C0217-Gross-Domestic-Product-by-Expenditure-Approach>
12. Historic Progress in China's Foreign Trade. In: *China.org.cn* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://www.china.org.cn/government/whitepaper/2011-12/07/content_24093589.htm
13. China - Basic Background and Current Issues. In: *Chinability.com* [online]. 2005 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.marketthoughts.com/z20050130.html>

14. China consumes nearly as much coal as the rest of the world combined. In: *Eia.gov* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.eia.gov/todayinenergy/detail.cfm?id=9751>
15. China Issues White Paper on Intellectual Property Protection. In: *China-briefing.com* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.china-briefing.com/news/2013/04/29/china-issues-white-paper-on-intellectual-property-protection.html>
16. China's Environmental Crisis. In: *Cfr.org* [online]. 2014 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/china/chinas-environmental-crisis/p12608>
17. China's currency policy It's complicated. In: *Economist.com* [online]. 2011 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.economist.com/blogs/freeexchange/2011/10/chinas-currency-policy>
18. China's Exports & Imports. In: *Chinability.com* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.chinability.com/Trade.htm>
19. China's foreign exchange reserves. In: *Chinability.com* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.chinability.com/Reserves.htm>
20. China's Great Famine: the true story. In: *Theguardian.com* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2013/jan/01/china-great-famine-book-tombstone>
21. China's population. *Chinability.com* [online]. 2010 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.chinability.com/Population.htm>
22. Chinese Yuan/US Dollar Exchange Rate. In: *Chinaglobaltrade.com* [online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.chinaglobaltrade.com/fact/us-china-trade-data-yuan-dollar-exchange-rate-index>
23. Inequality in China: Rural poverty persists as urban wealth balloons. In: *Bbc.co.uk* [online]. 2011 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/business-13945072>
24. The Great Leap Backward?. In: *Foreignaffairs.com* [online]. 2007 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/62827/elizabeth-c-economy/the-great-leap-backward>
25. The Great Leap Forward. In: *Historylearningsite.co.uk* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://www.historylearningsite.co.uk/great_leap_forward.htm

26. Trade in goods with China. In: *Ec.europa.eu* [online]. 2013 [cit. 2014-04-22].
Dostupné z:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113366.pdf
27. Water: The next challenge for China's new leaders. In: *Washingtonpost.com*
[online]. 2012 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z:
<http://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2012/11/15/water-the-next-challenge-for-chinas-new-leaders/>
28. Why China keeps its currency undervalued. In: *Rediff.com* [online]. 2010 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.rediff.com/money/slide-show/slide-show-1-why-china-keeps-its-currency-undervalued/20100622.htm#2>
29. WTO Entry Boosts China's Economy. *News.xinhuanet.com* [online]. 2003 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/2003-02/26/content_746875.htm
30. WTO successfully concludes negotiations on China's entry. *Wto.org* [online]. 2001 [cit. 2014-04-22]. Dostupné z:
http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr243_e.htm

Abstrakt

NOVÁK, Jakub. *Zapojení Číny do mezinárodních ekonomických vztahů a její postavení ve světové ekonomice*. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 64 s., 2014

Klíčová slova:

Čína, ekonomická integrace, HDP, import, export, ekonomický vývoj, Evropská unie, Světová obchodní organizace, světová ekonomika

Bakalářská práce se zabývá zapojením Číny do mezinárodních vztahů. Je rozdělena do několika částí. První je zaměřená na ekonomický vývoj Čínské lidové republiky. Druhá pojednává o dopadu zapojení do Světové obchodní organizace. Třetí popisuje obchodní vztahy s Evropskou unií a poslední dopady ekonomických aktivit Číny na svět.

Abstract

NOVÁK, Jakub. *International economic integration of China and China's position in global economy*. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 64 p., 2014

Key words:

China, economic integration, GDP, import, export, economic development, European Union, World Trade Organization, World economy

Bachelor thesis is focused on China's involvement in international relations. It is divided into several different parts. The first part is concentrated on economic development of Public Republic of China. The second part is dedicated to effects of participation in World Trade Organization. The third part is focused on trade relations with European Union and the last part describes impacts of Chinese economic activities.